

9/8/1938.

FORSTADSPOSTEN.

Barber- og Frisørsalong

H: Heyerdahlsgt. 1. Inng. Tordenskjoldsgt.
Ved Vestbanen og bussholdeplass.

Nordmennene og Grønland.

En dansk lagmanns mening.

Den berømte danske Grønlandsforsker Peter Freuchen er overfor «Adresseavisen» i Trondheim kommet med en rekke bemerkelsesverdige uttalelser om Grønland, som vi tillater oss å hitsette:

— Jeg kan snakke om Grønland fordi jeg kjenner livet der og vet hvor surt fortjent fangstmannens nødtørtige utbytte er. Og jeg mener det er uriktig å forholde nordmennene Grønland når de er de eneste skandinaver som tåler livet derborte og kan nyttiggjøre sig landet. Det er særlig uriktig idag da det råder arbeidsløshet også i Norge. — Men på den annen side skal man ikke tillate de forbannede nordmenn å fange med gift. Men det kunde nordmennene selv få holde i stykke over. I ethvert fall nytter det ikke å la dansker kontrollere nordmenn eller omvendt. Det vil simpelthen gjøre alt til forbuden frukt og dens bekjente smak.

Nei, tidene er såre forandret, sier Freuchen og er en tur inne i skjegget med den ene armen. — I grunnen var det jo riktig morsomt hvad Devold og disse guttene fant på da de heiste flagget og okkuperte. Der sitter de sammen, og så sier den ene plutselig: Grønland skulde egentlig være norsk, hvorefter den annen hevder at Grønland er egentlig norsk og den tredje momentant sier: ja, norsk. Så går de ut og henger op flagget. Riktig friskt. Slik vilde jeg ha gjort i min ungdom.

Men idag gjør man det ikke. Man kommer sammen og vedtar resolusjoner, og bare efter dagsordenen. Og de gode nordmenn er så uenige.

Må jeg ikke minnes de norske studentene som planla å dra til København og stjele Tordenskjolds lik for å hjemføre det til Norge. Det var dog fest over en slik handling, ekte tordenskjoldsk kan man si. Men så kommer man heller sammen og vedtar sine resolusjoner. Og dermed blir det, iallfall inntil man vedtar nye sådanne.

'Nasjonal bladet' nr. 170
25 juli 1938.

Danmarks grønlender i Trondheim.

Bare nordmenn greier Grønland, hevder Peter Freuchen.

På vei nordover som skurken i svenskenes store lappofilm.

Planlegger bok om den annen gullgravergenerasjon i Alaska.

KJEMPESKIKKELSEN ruvet op i Müllers restaurant som en bjørn i en barnehave, den strittende manken var bare en beskjeden forgrening av det urnordiske helskjegget som omkranset villmannsfjeset og gjorde snipp og slips overflødige. Det skulde vel ikke være..

— De skulde vel ikke være Peter Freuchen....?

— Næ, jeg skulde kanskje ikke vært det, — men sitt ned så kan vi tales ved.

THULE-BJØRNEN viser sig å være medlem av den svenske filmekspedisjon som er i ferd med «Midnattssolens søn».

— Men det er ikke mig, gjør Peter Freuchen uttrykkelig opmerksom på. — De forstår, mine opgaver som filmskuespiller har alltid undgått ethvert skuespill, for slikt ligger jo ikke før mig. Den gang jeg laget «Eskimo» spilte jeg selv ganske naturlig med, og i lappefilmen nu har jeg min annen opptreden. Alt er så naturlig så. Det er bare lapper — også jeg. Min rolle? Ja jeg er skurken, jeg bedrar mine medmennnesker, voldtar kvinner og stjeler og herjer. Men det er ikke bare filmen som interesserer mig. I mitt studium av arktiske folk har jeg befattet mig med alle slags eskimoer og alle andre folkeslag ved isranden. Bare ikke lappene har jeg rukket å komme på nærmere hold. Men nu skjer det. I flere måneder har jeg kunnet leve iblandt dem.

Siden sist.

— Hvor har De egentlig vært siden sist?

— Ja, jeg reiser jo litt. Ifjor hadde jeg en lengere ekspedisjon i Sibirien, men frøs fast og måtte finne veien gjennom stredet og over til Vladivostok. Jeg kom først i januar tilbake til min lille danske ø, hvor jeg driver jordbruk. Så har jeg holdt foredrag i England og til høsten fortsetter jeg med det.

Bok om den annen gullgravergenerasjon.

Men i januar reiser jeg til Alaska for å skrive en bok, om den annen generasjon.

— Den annen av hvilken første?

— Jo, ser De, jeg har festet mig ved et malet interessant problem. Det gjelder den annen generasjon av gullgraverne i Alaska. De var jo pionerer de første, eventyrere, mange av dem barske skandinaver som bokstavelig slo sig frem. I deres kjølvann fulgte hele stimer av tøsere som etterhånden la op og giftet sig med gullgraverne. Men mange av disse giftet sig heller med indianerpiker. Av alt dette opstod den annen generasjon, som også er gullgraver, fordi man i disse egner ikke kan være noget annet, og som enten hadde en gullgraver og en tøs som ophav eller også en gullgraver og en indianerkvinne. Hovedpersonene i min bok skal

Peter Freuchen som skipperen i filmen «Eskimo».

være en ung mann av den ene kategori som forelsker sig i en pike av den annen. Og så får vi se hvad det kan bli til.

Fortsettes 5. side, spalte 6.

de nordmennene de eneste skandiderborte og kan. Det er særlig åder arbeidsløshet på den annen side te de forbannede ned gift. Men det selv få holde justis nytter det ikke å e nordmenn eller mpelthen gjøre alt og dens bekjente

er såre forandret,

en tur inne i skjegnen. — Igrunnen rksomt hvad Devold ant på da de helste. Der sitter de samene ene plutselig: — entlig være norsk, n hevder at Grønorsk og den tredje norsk. Så går de agget. Riktig friskt. g ha gjort i min

an det ikke. Man vedtar resolusjoner, ordenen. Og de gode nige. nes de norske stua dra til København

OG

stjele Tordenskjolds lik for å hjemføre det til Norge. Det var dog fest over en slik handling, ekte tordenskjoldsk kan man si. Men så kommer man heller sammen og vedtar sine resolusjoner. Og dermed blir det, iallfall inntil man vedtar nye sådanne.

Og dermed overlot vi Peter Freuchen til fortsatt opmerksomhet blandt Müllers gjester og det gemytlige selskap som han ruvet op fra i all sin romantiske reising. Hvor var det dog fest over ham....

'Nasjonal bladet' nr. 170
25 juli 1938.

Salprisene i Nord-Trøndelag.

re opgang i skyldmarksverdien står Nord-Trøndelag fylke fremdeles blandt de laveste med en salgspris av gjennomsnittlig kr. 3741 for femåret 1933—37. Det er bare Nordland som er lavere med 3322 kroner pr. skyldmark. Til salgspris kan nevnes at for 1933 salgsprisen pr. skyldmark i Nord-Trøndelag 4586 kroner mot i Nordland 4561 kroner og i Sør-Trøndelag 5036 kroner.

Det er i året 1937 i Nord-Trøndelag solgt 1014 eiendommer for en samlet salgssum av 4,891,000 kroner.

For de enkelte kommuner i fylket stiller antall solgte bruk og gjennomsnittlig pris.

KJEMPER

Müllers res barnehave, i bare en besv nordiske ha villmannsfi overflødig.

— De sk Freuchen 8

— Næ, 1 det, — me 7

THULE

medlem at som er i f 6

— Men, Freuchen 5

De forstår skuespiller skuespill, mig. Der te jeg sel lappefilm treden.

bare lapp jeg er sl mennesk og herje som inte av arkti med all folkeslag pene ha mere h månede dem.

En i Nord-Trøndelag kjaktet mann, handelsmann og bruker Sofus Vigen, Ytter avgåt ved døden, 63 år gammel. Sofus Vigen var født på Ytter. Etter å ha tatt middelskolen gikk han inn i sin fars og blev handelsmann og gåker.

I det kommunale liv blev dsterkt beslag på Vigens dykt og innsikt. Han var således i perioder bygdens ordfører og hadde forøvrig i årenes løp rekke andre hverv. I det hele det sies at han har nedlagt en stående godt og interessert de for sin bygd.

Hr. Vigen var sterkt politisk interessert. Han deltok meget essert i høires arbeide i Nord-Trøndelag. Han var medlem Nord-Trøndelag høires styre rekke år og blev ved valgene i 1936 stilt som nr. 1 på listen.

Forøvrig var han sterkt kristelig interessert og var en meget betet mann i kristelige organisasjoner.

Sofus Vigen hadde mange gode personlige egenskaper og var avholdt og respektert av alle som kom i berøring med ham.

Kong Olavs lik gravd op og til kirken for midlertidig å ivareder inntil det kan holdes tingkravet om Olavs helliggjø fremlegges der. I festspillet er lagt en kjærlighetshistorie Einar Tambarskjelvers sønn, dride, hadde med Erling Skjelsøns datter Sigrid. De dramatiseringen fra 1933.

sekretær og virker langt mere tidsmessig enn sitt buskete ophav.

— Apropos Grønland. Johannes V. var her nylig og røbet Grønlands-skrekk.

Bare nordmenn greier Grønland.

— Det var måske den betængte samvitlighet. Men jeg kan tale om Grønland, fordi jeg kjenner livet der og vet hvor surt fortjent fangstmennenes nødtørftige utbytte er. Og jeg mener det er uriktig å forholde nordmennene Grønland når de er de eneste skandinaver som tåler livet derborte og kan nyttiggjøre sig landet. Det er særlig uriktig idag da det råder arbeidsløshet også i Norge. — Men på den annen side skal man ikke tillate de forbannede nordmenn å fange med gift. Men det kunde nordmennene selv få holde justis over. I et hvert fall nytter det ikke å la dansker kontrollere nordmenn eller omvendt. Det vil simpelthen gjøre alt til forbuden frukt og dens bekjente smak.

Nei, tidene er såre forandret.

sier Freuchen og er en tur inne i skjegget med den ene armen. — Igrunnen var det jo riktig morsomt hvad Devold og disse guttene fant på da de heiste flagget og okkuperte. Der sitter de sammen, og så sier den ene plutselig: — Grønland skulde egentlig være norsk, hvorefter den annen hevder at Grønland er egentlig norsk og den tredje momentant sier: ja, norsk. Så går de ut og henger op flagget. Riktig friskt. Slikt vilde også jeg ha gjort i min ungdom.

Men idag gjør man det ikke. Man kommer sammen og vedtar resolusjoner, og bare efter dagsordenen. Og de gode nordmenn er så uenlige.

Må jeg ikke minnes de norske studentene som planla å dra til København og

stjæle Tordenskjolds lik

for å hjemføre det til Norge. Det var dog fest over en slik handling, ekte tordenskjoldsk kan man si. Men så kommer man heller sammen og vedtar sine resolusjoner. Og dermed blir det, iallfall inntil man vedtar nye sådanne.

Og dermed overløt vi Peter Freuchen til fortsatt opmerksomhet blandt Müllers gjester og det gemytlige selskap som han ruvet op fra i all sin romantiske reising. Hvor var det dog fest over ham....

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Berlingske Tidende

22 JAN. 1938

skriver den

Første Dansker over Syd-Grønlands Indlandsis

**Eigil Knuth om den store
Slæderejse fra Disko-Bugten
til Angmagssalik**

Som det er Tradition blandt danske Ekspeditionsfolk holdt Grev Eigil Knuth i Aftes sit første Foredrag om den store Slædefærd over Indlandsisen for det sagkyndige Forum i *Det Grønlandske Selskab*.

Beretningen om de tre Franskmænd og den unge Danskers Rejse i Sommeren 1936 fra Diskobugten til Angmagssalik har Eigil Knuth tidligere beskrevet i *Berlingske Tidende*. I Tilslutning til denne Rejse, der er en af de bedste Sportspræstationer, der i de senere Aar er gennemført paa Grønland, fortalte Eigil Knuth om sin Overvintring i Angmagssalik, hvor han arbejdede som Billedhugger med det fine Resultat, som vi i Øjeblikket kan tage i Øjesyn paa Udstillingen i Købmagergades Kunsthall.

Foredraget var ledsaget af en Række fremragende Billeder fra Turen over Indlandsisen og Arbejdet i Kolonien, medens Foredragsholderen kun var i Stand til at vise et Brudstykke af Ekspeditionsfilmen. Størsteparten af denne værdifulde Film gik til Bunds med „*Pourquoi pas*“ under Forliset ved Island.

'Nationaltidende' m. 359.
29 Dec 1937.

Forskellen paa en Kværulant og en Kværulog

MAN har i Hjørring et veritabelt Kværulogisk Samfund, hvis Formand er Postmester Klitgaard. I den Anledning er Postmesteren i Postvæsnets Fagblad blevet tituleret „Overkværulant“. Han har omgaaende reageret med en Protest, hvori det hedder: Jeg skal bede

om at blive kaldt Overkværulog: Kværulanter har ikke Adgang i vort „Kværulogisk Selskab“, da de er os en Vederstyggelighed, og vi føler os højt hævet over saadanne Personer!

Postmester Klitgaard. Denne Protest har man forelagt Landsarkivar Svend Aakjær i Viborg, som kender baade sproglige og vendsysselske Forhold.

Landsarkivaren svarer:

„Som Svar paa Deres ærede Forespørgsel skal jeg oplyse, at en Kværulant er en Mand, der altid beklager sig, gør Vrøvl og Ophævelser; en Kværulog derimod er en Mand, der har gjort det til en Videnskab, Kværulogi, at beklage sig, og som derfor systematisk og med videnskabelig Metode udøver denne Kunst. Jeg maa altsaa give det højtfortjente Medlem af „Vendsyssels kværulogiske Samfund“ i Hjørring Ret i, at en Kværulog er et langt finere Begreb end en almindelig Kværulant. Det eneste Inkonsekvente ved nævnte Samfund er, forekommer det mig, at det holder sine Møder i „Harmonien“. Jeg vilde mene, at Harmoni og Overensstemmelse og Enighed burde være uforenelige med den virkelige, videnskabeligt uddannede Kværulogi“.

Overpostinspektør Jacob Andersen, Aarhus, som ogsaa har haft Lejlighed til at ytre sig, hævder, at en „Querulog“ er forpligtet til aldrig at tale om Ting, han har Forstand paa, eller som kommer ham ved“. Og tilføjer til Belysning af det særlige Tilfælde:

Man kunde godt tænke sig, Postmesteren en Dag stillede sig paa det Standpunkt, at han vilde være utilbøjelig til at sælge f. Eks. 5 Øres Frimærker, ligervis som den gamle Niels Klitgaard overfor en Kunde, der gerne vilde købe Kardemomme, erklærede, at det kunde hun ikke faa. „Har De da ikke noget?“, spurgte Kunden. „Jo, jeg har,“ svarede Køhmanden, „men jeg sælger ikke Kardemomme i Dag.“

O.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Politiken

skriver den 7 OKT 1936

Skarp Kritik af mange grønlandske Dispositioner

Hovedrevisionen kritiserer skarpt Grønlands Styrelse for de mægtige Beholdninger af Hajskind og tomme Petroleumstønder og foreslaar en Reform af Besejlingen paa Grønland.

Der er forskellige af den grønlandske Handels Foretagender, som Statens Hovedrevisorat har et godt Øje til. Allerede for et Par Aar siden henledte 3. Hovedrevisorat Styrelsens Opmærksomhed paa det daarlige økonomiske Resultat af Henkogningsanstalten ved Holstensborg. Dengang var Underskudet godt 7000 Kr. Af Statsrevisorernes Betænkning fremgaar det, at Underskudet nu er vokset til omtrent 10,000 Kr., og Hovedrevisionen udtaler i den Anledning, at man fremdeles vil have Opmærksomheden henvendt paa denne Anstalt. I øvrigt har Styrelsen nu opgivet at fortsætte Henkogningen af Torskfilet og har i Stedet kastet sig over Rejefiskeriet.

Ogsaa Hajskindene har før været paa Tapetet. Det oplyses, at man i Øjeblikket ligger med en Beholdning paa ikke mindre end 102,571 Hajskind, hvilket er omtrent 20,000 flere end da Hovedrevisionen sidst gjorde Antegning ved Beholdningen af Hajskind. Styrelsen har oplyst, at der stadig foretages Forseg med Garvning af Skindene, men endnu, da Statsrevisorernes Betænkning blev afgivet, var der ikke givet Hovedrevisionen tilfredsstillende Erklæringer om Udfaldet af disse Forseg. Revisionen har henstillet, at man standser Opkøbene af Hajskind, men Styrelsen har endnu ikke taget Stilling hertil.

Det er ogsaa — efter Hovedrevisors Opfattelse — galt med Styrelsens store Beholdning af Petroleumstønder i Grønland og herhjemme. Det oplyses, at Beholdningen udgør ikke mindre end 37,000

Tønder, hvilket maa være et helt Bjerg af Tønder, og da de repræsenterer en Værdi af 10 Kr. pr. Tønde, er det ogsaa mange Penge. Styrelsen har svaret, at fremtidig kan Transporten af Olie til Brug for Marinen i Grønland foregaa uden Anvendelse af Tønder, eftersom baade „Disko“ og „Hans Egede“ nu er indrettet til at kunne transportere Olie i sine Bundtanke. Dette Svar har imidlertid langt fra tilfredsstillet Hovedre-

sionen, der — lidt spydigt — gør opmærksom paa, at „Disko“ allerede i adskillige Aar har transporteret Olie til Grønland i sine Tanke, men se om Tøndebeholdningen er blevet væsentlig formindsket af den Grund! Men, tilføjes det, Hovedrevisionen skal have sin Opmærksomhed henvendt paa Forholdet!

I øvrigt slutter Hovedrevisionen sin Omtale af den grønlandske Styrelses Dispositioner med at henstille, at der foretages en Omorganisation af Besejlingen paa Grønland, saaledes at nogle af de mindre Skibe udgaar af Driften og erstattes med større Skibe. Styrelsen har ikke svaret paa denne Henstilling, men Statsrevisorerne, der er opmærksom paa de store Udgifter ved Skibefarten paa Grønland, henleder Rigsdagens Opmærksomhed paa dette Forhold.

A. B. C^s m: 38.

18 sept. 1936.

I de 400 år Norge og Danmark
var sammen, var det Norges
skjebne å gi, gi, gi: Intelligens,
mot, soldater, officerer, sjømenn,
mastetrær, skibseik og skaff.

C. P. O. CHRISTIANSEN,
dansk folkehøiskoleforstander.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,895

Bladet:

B. T.

skriver den 28 AUG 1936

Alt om Grønland

Knud Oldendow: Grønland.
Forlaget Fremad.

EN god og alsidig Haandbog i de grønlandske Forhold bør være velkommen. Forfatteren har et grundigt Kendskab til Sagerne, i flere Aar har han været Landfoged i Sydgrønland. Forordet er tilvejebragt af Hr. Th. Stauning, der har en rig Evne til at sige det ved enhver Lejlighed passende, paa en uangribelig Maade, en Evne, der hidtil har været forbeholdt Monarker. Han vender sig til Arbejderne og formår dem til at være opmærksomme ogsaa paa de grønlandske Sager.

Knud Oldendow.

Bogen er udgivet af det specielle Arbejderforlag, der arbejder nyttigt for at sprede nyttig Kultur.

Bogen har mange Billeder, baade velvalgte og efter den billige Pris rigtig gode. Og baade Billeder og Teksten afviser, som Hr. Stauning træffende bemærker, Fantasierne om det rige Land, der holdes spærret for de mange Tusinde, som efter Fantasternes Mening kan leve deroppe. Vi kan være enige om, at man føler en sagte Gysen ved Beskuelser af den Blanding af Bjergknolde, Ismasser og Sneflader, blandet med smaa og faa Træhuse, som disse Billeder fremviser. Nogle er glade for at være deroppe. De maa have det med indre Varme.

Engang var der ogsaa ydre Varme i

de grønlandske Egne, for hundredtusinde Aar siden. Da var Naturen paa Grønland som Italiens eller Spaniens nu. Hvor maa det have været underligt. Aarstiderne faldt den Gang ganske som vore, og man har altsaa heroppe haft et sydligt bevokset Land med seks Ugers totalt Mørke i den køligere Tid, og Sol over Palmeskovene hele Døgnet rundt ved Sankt Hans. Og Fiskene løb rundt paa fire Ben i Terrænet. Og Aarhundrederne rullede i en Evighed, mens Planter og Padder og Kryb havde det hele for sig selv. Siden kom Kulden og Eskimoerne. Til sidst kom ogsaa Stauning.

Der er Hygge ved at sidde i Danmark og tænke paa Grønland. Det er, som naar Bonden vandrer i sin lune Kostald og hører Vinterstormen tude.

HANS BRIK.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
- TELF. CENTRAL 11,985

Bladet:

B. T.

skriver den **2 JULI 1936**

Grønland

I samme Øjeblik man rører ved Grønland, kommer den gamle Garde med Statsministeren i Spidsen og fortæller, at der ikke er noget at gøre. Det er Synd for Grønlænderne, siger de. Hvis de, der opdagede Amerika, havde været lige saa hensynsfulde overfor Indianerne, havde Verdensdelen nu været en Nationalpark med Adgang forbudt

Russerne forstaar det bedre. De har set, at der oppe i det yderste Nord er store Muligheder. Paa Ishavskyster, der er nordligere end det meste af Grønland, har de fundet 73 Kulminer, 26 Guldminer, 2 Platinminer, 3 Oliekilder, 6 Asfaltdepoter og en Mængde Bly, Nikkel, Jern og Kobber.

En botanisk Station har fremdrevet hurtigtvoksende Grøntsager, der kan modnes i den korte Sommer, andre arbejder med at overføre grønlandske Sæler til Hvidehavet, atter andre sætter Trit i Eskimoerne, saa Jagt og Fiskeri drives efter System.

Vi, der ikke kender Grønland, maa finde os i at faa Munden lukket. De der „ved det bedre“ har let ved at holde Overtaget. Men Mistanken sidder alligevel i os. Vi ved, at der er Metalrigdom i Grønland, og Klimaet er ikke saa haabløst, som man tror.

Men saa er der det store Spørgsmaal: Hvad vil der blive af de 17,000 Grønlændere, hvis Landet blev moderniseret? Det kan naturligvis ikke ske under et landsfaderligt Styre. Der maatte lukkes op for det frie Initiativ og dermed vilde Sygdom og Død bryde ind over Befolkningen, siger Statsministeren.

Man henviser til Indianerne og Australnegrene som det afskrækkende Eksempel, men for Australnegrenes Vedkommende drejede det sig om en primitiv Race, der ikke kunde reddes. Indianerne derimod lever jo videre i den amerikanske Nation gennem udbredt Blodblanding med de tidlige Indvandrere. Og det samme gælder Grønlænderne. Det er blot en Overtro, at et Folk forgaar! De opsuges af den højere Kultur og naturligvis bliver der et Bundfald, der ikke kan følge med men det har vi jo ogsaa her i Danmark!

Det er muligt, at den russiske Ishavskyst byder større Fordele end Grønland, men Retningslinien er sikkert rigtig. Den videnskabelige og sociale Side af Sagen maa ikke overskygge det afgørende praktiske: Gør Eder Jorden underdanig! Museum for sig, Liv for sig!

HARALD TANDRUP

Tidens Tegn nr. 216
19 sept. 1931

Leo Hansen angriper voldsomt det danske Grønlandsselskap „Nanok“s ledelse

Lettsindige disposi-
sjoner med verdier
og med mennesker.

Filmfotograf Leo Hansen, en av de av „Buske“ reddede dansker, som nettop er vendt hjem efter nesten halvannet års ophold på Grønlands østkyst, har i en uttalelse til „Politiken“ skarpt angrepet det danske Grønlandsselskap „Nanok“s ledelse.

Han sier først, at nordmennene er dyktige fangstmenn og meget dyktigere enn danskene. De er jo utdannet gjennom generasjoner, de er vokset op i ishavsliv og trenet i fangst i polarlandene, de er fremragende dyktige.

— Er det riktig, at de danske fangstmenn, Nanok sendte op, var ganske uvidende om polarliv, fangst og jakt?

— Det er aldeles riktig. Jeg har sagt det, og jeg vil gjenta det uten at man må beskyide mig for å ville skade disse menn personlig. Det er ikke dem, men ledelsen av Nanok som har ansvaret for denne lettsindige disposisjon med verdier og med mennesker.

— Ethvert arbeid må jo læres.

— Men hvem skulde disse begyn-
nere da lære hos. De hadde ingen til

De to reddede dansker fotografert i Alesund. Leo Hansen (tilvenstre) og Christian Jensen.

å undervise sig. De var ikke jegere, forstod ikke å skyte. De var ikke fangstmenn, forstod ikke å sette en revesaks. De var ikke polarfolk, kjente ikke en hundeslede, forstod ikke å behandle en hund, kunde ikke reise et telt, ikke bevege sig i sne eller is . . . ja, de kunde knapt nok putte sig selv i soveposen!

— De tror ikke, mennene selv hadde funnet ut av det efterhånden?

— Jeg mener, at det var livsfarlig å sende så ukyndige folk op på Grønlands østkyst. Jeg er viss på, at de hadde ikke fanget så meget som fem reve, hvis ikke jeg var kommet derop og hadde lært dem det lille jeg kunde i forveien.

Jeg er ikke vokset op i polarlivet. Men jeg lærte hele teknikken, da jeg var med på Knud Rasmussens ekspedisjon langs Nordvestpassasjen, og

jeg hadde ikke glemt hvad han lærte mig.

— De mener at der var fare for disse unge menns liv, hvis de skulde ha klart sig alene?

— Selvfølgelig. De var i livsfare.

— Men hvordan kom De til å ta Dem av Nanoks folk . . . var De selv engagert av Nanok?

— Jeg reiste helt selvstendig til Østgrønland. Min filmekspedisjon var bekostet av et konsortium, som ikke hadde noen forbindelse med Nanok. Men jeg hadde leid mig inn på Nanoks stasjon for 1000 kroner om året for å fotografere dyrelivet og naturforholdene på Østkysten.

Men jeg kom til å gjøre et stort arbeid for Nanok.

Da vi kom op til Sandodden med „Gustav Holm“ ifjor, og skibet ikke kunde fortsette så langt mot nord

som det skulde, besluttet jeg å la mig sette i land. Der var kostet meget på mitt utstyr, og jeg vilde ha et resultat. Så gikk jeg i motorbåten, tok tre av Nanoks unge menn med mig og gikk op til Hochstetter Forland langs kysten. Deroppe tok jeg to fangstmenn med tilbake, som skulde med Gustav Holm hjem, selte ned til Sandodden igjen, hvor Lauge Koch lot flyvemaskinen gå inn og hente dem. Så fylte vi to gange motorbåten med proviant og gikk to gange frem og tilbake og tok ennu to nye fangstmenn med op.

Bladet:

Politiken

skriver den 15 SEP. 1935

fr. mannen Nanok og norske fangstfolk

Leo Hansen angriber skarpt „Nanok“s Ledelse

Den hjemvendte Filmfotograf skildrer de udsendte Jægers fuldkomne Ukyndighed og siger, at Selskabet handler uforsvarligt

FILMFOTOGRAF Leo Hansen vendte i Gaar hjem med Flyvemaskine fra Oslo. Han blev modtaget med Jubel af sin Familie. Det er snart halvandet Aar, siden han rejste op til Grønlands Østkyst om Bord i *Gustav Holm*. Han fulgtes med *Lauge Koch* og Direktør *Jennov*.

I Oslo har Leo Hansen udtalt sig til *Aftenposten*, da han rejste gennem Byen paa Vej hjem fra *Buskø*. Den norske

Avis lader Leo Hansen tale Norsk-Norsk, lader ham sige, at danske Fangstmænd kun bliver sat op paa Østkysten for at holde Nordmændene ude. Han siger og-

Filmfotograf Leo Hansen, lykkelig hjemvendt og bragt til Hvile mellem glade Børn.

saa, at kun Nordmændene forstaar sig paa Fangst.

De Udtalelser, *Aftenposten* gengiver, indeholder de alvorligste Anklager mod *Nanoks* Ledelse. Vi forelagde i Aftes *Aftenpostens* Artikel for Hr. Leo Hansen og spurgte ham, om han havde udtalt, hvad der stod gengivet.

— Jeg er ikke saa barnlig, at jeg vilde komme med denne overdrevne Ros til Nordmændene, sagde han, jeg har heller aldrig sagt, at vi sender Fangstmænd til Østkysten for at holde Nordmændene ude.

Det véd jeg jo ikke noget om.

Men jeg har sagt, at Nordmændene er dygtige Fangstmænd og meget dygtigere end Danskerne. Det mener jeg stadig, de er. De er jo uddannet gennem Generationer, de er opvokset i Ishavsliv og trænet i Fangst i Polarlandene, de er fremragende dygtige!

Det vil jeg gerne gentage.

Vi maa altid respektere en Mand, der kan gøre et Stykke Arbejde.

Nanoks Folk var fuldkommen hjælpeløse. Tilfældigvis kom Filmfotografen og lærte dem alt, hvad de burde kunne.

— Er det rigtigt, at de danske Fangstmænd, *Nanok* sendte op, var ganske uvidende om Polarliv, Fangst og Jagt?

— Det er aldeles rigtigt.

Jeg har sagt det, og jeg vil gentage det, uden at man maa beskyldte mig for at ville skade disse Mænd personligt. Det er ikke dem, men Ledelsen af *Nanok*, der har Ansvaret for denne letsindige Disposition med Vardier og med Mennesker.

— Ethvert Arbejde maa jo læres.

— Men hvem skulde disse Begyndere lære hos, sagde Filmfotografen. De havde ingen til at undervise sig. De var ikke Jægere, forstod ikke at skyde. De var ikke Fangstmænd, forstod ikke at sætte en Røvesaks. De var ikke Polarfolk, kendte ikke en Hundeslæde, forstod ikke at behandle en Hund, kunde ikke rejse et Telt, ikke bevæge sig i Sne eller Is . . . ja, de kunde knap nok putte sig selv i Sovesosen!

— De tror ikke, Mændene selv havde fundet ud af det efterhaanden?

— Jeg mener, at det var livsfarligt at sende saa ukyndige Folk op paa Grønlands Østkyst. Jeg er vis paa, at de havde ikke fanget saa meget som fem Ræve, hvis ikke jeg var kommet derop og havde lært dem den lille Smule, jeg kunde i Forvejen.

Jeg er ikke vokset op i Polarlivet. Men jeg lærte hele Teknikken, da jeg var med paa Knud Rasmussens Ekspedition langs Nordvestpassagen, og jeg havde ikke glemt, hvad han lærte mig.

— De mener, der var Fare for disse unge Mænds Liv, hvis de skulde have klaret sig alene?

— Selvfølgelig. De var i Livsfare.

„Nanok“ kom ikke mig ved, men jeg engagerede de afskedigede Mænd og satte dem i Gang.

— Men hvordan kom De til at tage Dem af *Nanoks* Folk . . . var De selv engageret af *Nanok*?

— Jeg rejste helt selvstændig til Østgrønland. Min Filmekspedition var bekostet af et Konsortium, som ikke havde nogen Forbindelse med *Nanok*. Men jeg havde lejet mig ind paa *Nanoks* Station for 1000 Kr. om Aaret for at fotografere

Dyrelivet og Naturforholdene paa Østkysten.

Men jeg kom til at gøre et stort Arbejde for *Nanok*.

Da vi kom op til Sandodden med *Gustav Holm* i Fjor, og Skibet ikke kunde fortsætte saa langt mod Nord, som det skulde, besluttede jeg at lade mig sætte i Land. Der var kostet meget paa mit Udstyr, og jeg vilde have et Resultat. Saa gik jeg i Motorbaaden, tog tre af *Nanoks* unge Mænd med mig og gik op til Hochstetter Forland langs Kysten. Deroppe tog jeg to Fangstmænd med tilbage, som skulde med *Gustav Holm* hjem, sejlede ned til Sandodden igen, hvor *Lauge Koch* lod Flyvemaskinen gaa ind og afhente dem. Saa fyldte vi to Gange Motorbaaden med Proviant og gik to Gange frem og tilbage og tog endnu to nye Fangstmænd med op.

Jeg lærte dem at køre Hunde, jeg fik tøret tre Slæder sammen . . . jo, der stod ganske vist en Tingest deroppe, som de kaldte en Slæde . . . og jeg fik bygget to nye Hytter og udlagt Proviant i Grandjean Fjord. Og saa begyndte jeg at undervise Folkene. De lærte at sætte

Anden

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Dagens Nyheder

skriver den 15 SEP. 1935

Leo Hansen hjemme efter Grønlands-Strabadserne

FILMSFOTOGRAF Leo Hansen, der blev reddet af det norske Fangstskib „Busko“, er kommet til København. Han kom til Aalesund med „Busko“ i Forgaars, tog straks videre med Jernbanetog til Oslo og startede i Gaar Morges fra Oslo med den tyske Rutemaskine, som ved Middagstid landede ud for Kastrup Lufthavn, hvor Leo Hansens Hustru og Søn, Drengen er nu blevet lige saa høj som sin Fader, det var han ikke, da Leo Hansen for tre Aar siden rejste til Østgrønland, og en lille Niece, som overrakte Leo Hansen røde Roser, tog imod ham. Direktør Ravn-Jensen fra Koda, Leo Hansens mangeaarige Ven, havde hentet ham i Göteborg. „Vi har ham skam med“, sagde „Ravnen“, da han som første Mand traadte ud af Maskinen, og Leo Hansen viste med det samme sit glade Ansigt i Kabinedøren.

— Det var haardt, at lade de 8000 Meter Film blive liggende oppe under

en Sten ved Kap Berlin. Men der var ikke noget andet at gøre, hvis vi alle tre skulde naa levende hjem til gamle Danmark igen. Nu venter Filmen paa næste Sommers modige Flyver.

Leo Hansen er den første af de fire

reddede fra Kap Berlin, der kommer hjem til København; Radiotelegrafisten Chr. Jensen er paa Vej med Banen, og de to Jægere blev som bekendt deroppe i Østgrønland.

Stærk Kritik af de danske Fangstmænd i Nordøst- grønland

Oslo, Lørdag. R. B.

Den danske Filmsfotograf Leo Han-

sen, der som bekendt var blandt de Danske, der blev reddet af „Busko“, har udtalt sig til „Aftenposten“s Korrespondent og fælder en haard Dom over Nanoks Fangstvirksomhed.

Uøvede Folk, der skal have deres varme Mad

Det er jo oplagt, siger han, at den Fangst er kommet i Stand for om muligt at holde Nordmændene ude, men er der nogen, som kan gaa i Isen og fange, saa er det Nordmændene. Det skal jeg ogsaa fortælle mine Landsmænd. Dette siger jeg ikke for at være venlig, jeg mener det. Jeg tør vove at paastaa, at havde jeg ikke været med oppe paa Hochstetter Forland, havde de tre andre ikke en Gang faaet 5 Ræve. Det gale med de danske Fangstmænd er, at de ikke er Fangstmænd af Profession. Det nytter ikke at sende uøvede og utrænede Folk, som er vant til at faa deres Frokost, Middag og Aften, som andre Menne-

Folkene har ingen Proviant

De to, som nu ligger paa Hvalrosodden, er jeg alvorligt bekymret for. De har ingen Proviant og maa køre 500 km ned til Sandodden og op igen 500 km for at faa fat paa Proviant. Jeg tror, der er alvorlig Fare for dem, og nogen Fangst kan de jo ikke faa under saadanne Forhold. Naar jeg nu kommer hjem, skal jeg nok synges ud, det kan de være forvisset om.

Aftenposten m: 465

14 apr. 1935

Den verste storm- og is-sommer på Grønlandskysten i manns minne.

Våre fangstmenn måtte etterlate 7000 kilo laks. - Filmeren Leo Hansen teller hard dom over danskenes fangstvirksomhet. - Alvorlig bekymring for to fangstmenn på Hvalrossodden - de er uten proviant.

Fra Aftenpostens utsendte medarbeider.

Alesund fredag.

Rundt om i mange hjem på Sunnmøre puster man nok litt lettet idag, da man fikk se «Veslekari» — fangstskuten som har været ute på så mange forunderlige eventyr i polarisen — og den mindre kjente «Buskø» igjen ligge ved kaien. En og annen kjenning stryker forbi langs skutesiden: — Du grov dig fram denne gangen og? — Tja, vi pleier nå komme hjem, ja, svarer mannen inne på dekk. Konen til en av fangstmennene er stukket nedom kaien som snarest: — Vi visste ikke de kom, jaja, du får ha velkommen! Ungguttene er høit og lavt — et himmerike for småguttene, de vordende Ishavsgaster og skippere. «Buskø» har sandelig hatt

Dosent Hoel hilser på Leo Hansen og Chr. Jensen.

med sig en kvinnelig «fangstmann» også — Marie Klokseth, søster av fangstmann Ole Klokseth, som lå på Kap Humboldt på Ymerøen. Hun vilde gjerne besøke broren, men det nyttet ikke komme inn der — så fikk broren komme til skuten og han drog avsted med bikjer og sleder op til Loch Fine, en pen reise på sommerføre med alt utstyret og fangsten.

Loch Fine — etpar mil nord for Myggbukta — var den store samleplass i år for alle våre fangstfolk — dit trakk de med sine skinn, resultatene av alt vinterens strev og slit i mørketid og stormer. Fangsten har været fin — hele 400 rev — mest hvitrev, ca. 10 procent blårev.

Når en vet at prisen på hvitrev dreier sig om 70 kroner og blårev 150 og mer, så kan en lettvent regne ut at det blir en ganske pen sum på folkene og det fortjener de. Neppe noen sliter hårdere for livets ophold — det måtte da være Lofot- og Finnmarksfiskeren.

Men det var «fangstdamen» — som kom bort fra henne. Skytteren på «Buskø» — Sverre Moldskred — en svær røslig kar, som var med på å redde de fire dansker, er oppriktig begeistret for skutens kvinnelige passager: — Hun var sjøfrisk hele tiden, sier han og hun spiste alle målene tiltross for det fele været vi hadde, hun var aldri «dau-

Fort. side 8, spalte 1.

Hvis vi ikke var blitt avhentet, hadde vi greid oss bra med proviant

Den tekniske praksis kunde ikke
nyttiggjøre sig de elegante resul-
ter som den teoretiske forsknin-
hadde bragt frem, inntil man had-
de bygget broen mellem disse to
synetende adskillte områder. De
første teoretiske forsøk i
Stokes i første halvdel av det 19.
nem N. A. V. og engelskmannen
epoke blev innledet av franskmann
iuten teknisk delydning. Den

sjuk» — som han uttrykker det — slik som så mange andre. Hun var jamen med både på bjørnefangst og sledeturer.

— Og De selv var jo med og reddet danskene — —.

— Ja, jeg var med i båten, ja. Vi var tre andre, som De vet, og vi hadde utstyrt oss bra, begynner han etter at vi har nødet mannen til å berette om turen i åpen motorbåt i storm og is. Vi tok med proviant for 8 dager — det var jo ikke godt å vite hva som kunde hende på veien og vi blev jo 8 mann, da vi hadde tatt op danskene. Vi hadde med 2 tønner kavring, 14 brød, 1 kasse smør, en hel moskusskrokk, og andre nødvendigheter. Vi fikk storm mot og det var ikke så helt greit hele veien å komme frem, men det gikk da. Vi brukte en dorry, som vi forresten holdt på å la bli igjen i Norge, da vi drog til Grønland. Den kom godt med, for den var flatbunnet, så vi kunde gå i landvåken inne ved land, hvor «Buskø» vilde ha grunnstøtt. Vi hadde også med en færing, som vi slepte 5—6 kilometer over isen ved det sted, hvor vi fant danskene. Vi måtte laste sten i akterenden på motorbåten vår for at ikke propellbladene så lett skulde slå borti isknulteren. Vi fikk av og til kjenning med stygge isbiter og propellen stod stille, vi fryktet jo at bladene kunde bli slått av, men heldigvis holdt de da. Vi bauget og stanget endel i isen også med dorryen og det gikk bra. Da vi nådde danskene, var de temmelig medtatt og det smakte — så det ut for — å få mat. Men vi var litt forsiktige med å gi dem meget mat til å begynne med.

— Tror De folkene hadde greid sig, hvis ikke dere var kommet?

Den tilstand de var i og mangelen på proviant vilde nok gjort at de ikke hadde greid sig. Godt var det jo de traff på en norsk fangsthytte med litt potet og annet — så gjorde jo den hytten sin tjeneste også. De hadde 30 kilometer å gå fra det sted vi fant dem og til bebodd sted. Jeg anser det som utelukket at de kunde ha greid det med syke folk. Strøket de opholdt sig i, var uveisomt og bløtt, de måtte over breer. Vi var jo litt spente på da vi drog opover hvordan vi vilde finne dem — det var fire dager siden vi hadde hørt noget fra dem.

Gamlingen var god til å gå, fortsetter Moldskred.

— Gamlingen?

— Ja, han Leo Hansen. Han hadde vondt i et ben, men gikk bra likevel. Han vilde nok følt gjerne hatt fatt i filmen sin, men det var 20 kilometer op efter den og vi turde ikke risikere noget — vi var jo 8 mann og hadde ikke ubegrenset proviant. Vi måtte jo også tenke på folkene ombord — sent nok på året var det å komme ut. — —

Vi slår av en prat med skipper Johannes Myklebust, som forteller, at de fire som undsatte danskene meldte sig frivillig. Myklebust har fart på Ishavet i 18 år og har aldri oplevet make til uvær som denne sommeren — tre stormer raste — jeg kalte det orkan i journalen, sier han. Ihvertfall hadde vi to ankere ute og en masse kjetting og vi gikk med halv fart og enda bar det atterover. De seks fangstmenn som vendte hjem, var: Elliv Herdal — lederen for Myggbukta, — Ole Klokseth, Magne Raaum fra Namdalen, Walter Molt fra Brandal, Johan Listhaug og radiotelegrafisten i Myggbukta, Haug. Herdal, som overvintret 3 år før han for to år siden tok fatt på en ny overvintring, forteller, at isen gikk en måned senere enn vanlig.

— Grønland er ikke til å kjenne igjen, sier Herdal. Vi har hatt to

og utstyr — vi hadde nok med kull, mange tønner mel igjen og ellers alt som skal til. Da vi trodde båten kom i midten av juli, sluttet vi å bake brød, men det blev altså en av de første dager i september og tilslutt spiste vi bare knekkebrød, vi gad simpelthen ikke bake mer. Hvad fangsten angår næste sesong, tror jeg den skal bli enda finere, alt ligger vel til rette, terrenget er fint oparbeidet med hytter og det hele.

— Radioen hadde dere vel megen glede av som vanlig?

— Ja, vi hørte jo all verdens kringkastere og alle metter (værmeldinger) gikk punktlig hver dag over Jan Mayen. Radiopressen var det ikke så megen stas med — det er ikke noget liv over den. Da «Veslekari» holdt på å bli skrudd ned fikk radiotelegrafist Haug høre skibets S. O. S. kl. 8 om morgenen, da han skulde sende metten til Jan. Beskjeden blev sendt videre over Jan, men heldigvis greide skuten og folkene sig efter en hård jobb. Det hendte ett og annet i vinterens løp. — Raaum, som er en hardhaus, holdt på å drukne, han og bikkjene gikk ut i Antarticsundet. Da han hadde karet sig op igjen, skjøt han harer som han flådde skinnen av og pakket sig inn i. — —

Om danskenes fangst og fangstmetoder vil våre folk nødig uttale sig, men Leo Hansen, som selv har studert tingene på nærmeste hold, feller en ganske hård dom over Nanoks fangstvirksomhet.

— Det er jo oplagt den fangsten er kommet istand for om mulig å holde nordmennene ute, sier Hansen. Men er det nogen som kan gå i isen og fange, så er det nordmennene. Det skal jeg også fortelle mine landsmenn. Dette sier jeg ikke for å være hyggelig, jeg mener det. Jeg tør våge å påstå at hadde jeg ikke været med oppe på Hochstetter Førland hadde de tre andre ikke fått fem rev engang. Det gale med de danske fangstmenn er at de ikke er fangstmenn av profesjon — det nytter ikke å sende op uøvede og utrenede folk som er vant til å få sin frokost, middag og aften som andre mennesker. De to som nu ligger på Hvalrossodden er jeg alvorlig bekymret for. De har ingen proviant og må kjøre 500 kilometer ned til Sandodden og op igjen 500 kilometer for å få fatt på proviant. Jeg tror det er alvorlig fare for dem og nogen fangst kan de jo ikke få under slike forhold. Når jeg nu kommer hjem skal jeg nok synge ut — det kan De være forvisset om.

O. A.

så lett skulde slå borti isknulteren. Vi fikk av og til kjenning med stygge isbiter og propellen stod stille, vi fryktet jo at bladene kunde bli slått av, men heldigvis holdt de da. Vi bauget og stanget endel i isen også med dorryen og det gikk bra. Da vi nådde danskene, var de temmelig medtatt og det smakte — så det ut for — å få mat. Men vi var litt forsiktige med å gi dem meget mat til å begynne med.

— Tror De folkene hadde greid sig, hvis ikke dere var kommet?

Den tilstand de var i og mangelen på proviant vilde nok gjort at de ikke hadde greid sig. Godt var det jo de traff på en norsk fangsthytte med litt potet og annet — så gjorde jo den hytten sin tjeneste også. De hadde 30 kilometer å gå fra det sted vi fant dem og til bebodd sted. Jeg anser det som utelukket at de kunde ha greid det med syke folk. Strøket de opholdt sig i, var uvelsomt og bløtt, de måtte over breer. Vi var jo litt spent på da vi drog opover hvordan vi vilde finne dem — det var fire dager siden vi hadde hørt noget fra dem.

Gamlingen var god til å gå, fortsetter Moldskred.

— Gamlingen?

— Ja, han Leo Hansen. Han hadde vondt i et ben, men gikk bra likevel. Han vilde nok følt gjerne hatt fatt i filmen sin, men det var 20 kilometer op-etter den og vi turde ikke risikere noget — vi var jo 8 mann og hadde ikke ubegrenset proviant. Vi måtte jo også tenke på folkene ombord — sent nok på året var det å komme ut. —

Vi slår av en prat med skipper Johannes Myklebust, som forteller, at de fire som undsatte danskene meldte sig frivillig. Myklebust har fart på Ishavet i 18 år og har aldri oplevet make til uvær som denne sommeren — tre stormer raste — jeg kalte det orkan i journalen, sier han. Ihvertfall hadde vi to ankere ute og en masse kjetting og vi gikk med halv fart og enda bar det atterover. De seks fangstmenn som vendte hjem, var: Elliv Herdal — lederen for Myggbukta, — Ole Klokseth, Magne Raau fra Namdalen, Walter Molt fra Brandal, Johan Listhaug og radiotelegrafisten i Myggbukta, Haug. Herdal, som overvintret 3 år før han for to år siden tok fatt på en ny overvintring, forteller, at isen gikk en måned senere enn vanlig.

— Grønland er ikke til å kjenne igjen, sier Herdal. Vi har hatt to orkaner i vinter og det er det, så vidt jeg vet, første gang man har observert i Myggbukta siden stasjonen blev opprettet i 1922. Det var elendig vær i våres og i sommer: storm og tåke, tåke og storm, vinteren var ellers bra. Vi trodde utpå sommeren at vi måtte overvintre et år til, men heldigvis greide «Buskø» å komme inn. Vi kjørte i hul og hast vår fangst op til Loch Fine med hunder og sleder og vogn. Der oppe blev så provianten til overvintringerne losset og en høiskolestudent, Holm Johansen, vil kjøre den rundt i løpet av vinteren. Johansen bad om å få lov til å være derborte uten lønn og nogen ting — han hadde lyst på en overvintring. Det var heldigvis bra med fangst i vinter og jeg har aldri fått den så lett.

Vi hadde 7000 kilo laks som vi måtte la ligge der borte — tønnene stod på Strindberg og det var ikke mulig å få dem med. Det var fisk for 6—7000 kroner. Fisken tok vi delvis med hendene d. v. s. med votter på, for ellers gled den unda. Hvis vi ikke var blitt avhentet, hadde vi greid oss bra med proviant

og pakket sig inn i. — Om danskernes fangst og fangstmetoder vil våre folk nødig uttale sig, men Leo Hansen, som selv har studert tingene på nærmeste hold, feller en ganske hård dom over Nanoks fangstvirksomhet.

— Det er jo oplagt den fangsten er kommet istand for om mulig å holde nordmennene ute, sier Hansen. Men er det nogen som kan gå i isen og fange, så er det nordmennene. Det skal jeg også fortelle mine landsmenn. Dette sier jeg ikke for å være hyggelig, jeg mener det. Jeg tør våge å påstå at hadde jeg ikke været med oppe på Hochstetter Førland hadde de tre andre ikke fått fem rev engang. Det gale med de danske fangstmenn er at de ikke er fangstmenn av profesjon — det nytter ikke å sende op uøvede og utrenede folk som er vant til å få sin frokost, middag og aften som andre mennesker. De to som nu ligger på Hvalrossodden er jeg alvorlig bekymret for. De har ingen proviant og må kjøre 500 kilometer ned til Sandodden og op igjen 500 kilometer for å få fatt på proviant. Jeg tror det er alvorlig fare for dem og nogen fangst kan de jo ikke få under slike forhold. Når jeg nu kommer hjem skal jeg nok synge ut — det kan De være forvisset om.

O. A.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Socialdemokraten

skriver den 13 SEP. 1935

Vi var skam i Livsfare *Sund* hele Tiden.

**En lille Skude vender hjem fra Grønlands Ismasser. —
Havundersøgelser-Skibet »Thor« mange Gange i Bekneb
i Isen.**

EN GANSKE almindelig lille 15-Tons Skude stod i Gaar Eftermiddags 16,30 ind i Tuborg Havn. Den kunde ligne en Fiskerbaad, der kom hjem fra en Tur i Sundet, men dens skrammende Sider tydede paa, at det ikke havde været en ganske almindelig Fisketur. Det var det heller ikke. Den lille Baad »Thor« havde været i Isens Favntag oppe ved Østgrønland.

Skibet var udrustet af Kaptajn Alf Trolle, der i sin Tid var Deltager i Danmarks-Ekspeditionen, og som siden har stiftet et Fond til Fremme af grønlandske Formaal. Det afgik herfra den 26. April for at anstille fiskerimæssige og videnskabelige Undersøgelser ved Island og Grønland. Dr. Stemann-Nielsen fulgte med til Island, som Leder af det videnskabelige Arbejde, og blev senere afløst af stud. mag. Erik Berthelsen, der fulgte med videre til Grønland. Det førtes af Kaptajn Gjessing, der havde sin Hustru med om Bord, og den øvrige Besætning bestod af Styr-

mand Nielsen, Mester Schultz og Kok Christensen.

I Drift med Isen.

Vi havde i Gaar en Samtale med den unge Kaptajn Gjessing, der har ført Skibet.

— Vi kom ind i Isen ved Kudlik-Øen paa 61 Gr. 30 Min. nordlig Bredde, og laa blokket op i Isen i 8 Dage. Vi blev sat helt op paa Kysten, og laa i en meget vanskelig Situation, men vi kom da fri igen, og arbejdede os langsomt ned mod Lindenow-Fjorden, hvor de videnskabelige Undersøgelser skulde foretages. Vi naaede hertil den 20. Juli, næsten en Maned efter, at vi var komne ind i Isen. Paa Vejen havde vi maattet skifte Skruer og tre Gange forny vort Ror. Vi maatte tre Gange dokke Skibet op paa Kysten og se det efter i Bunden.

Lidt Nord for Lindenow traf vi nogle norske Fangstmænd, der var meget flinke til at hjælpe os. Min Kone gik paa Jagt med dem og skød en Isbjørn.

— Var De i Livsfare paa Turen?

— Ja, smlede Kaptajnen, det var vi skam hele Tiden, ikke mindst da Berthelsen, Styrmanden og jeg forsøgte at bestige nogle af Fjeldene dernede. Vi var ogsaa en Gang i Drift med Isen, klemt fuldstændig inde og helt hjælpeløse. Det varede i to Døgn. Vi drev saadan noget som 60 Sømil, klemt inde i Isen.

— Hvordan tog Deres Kone det?

— Hun tog det skam meget roligt, og gjorde forøvrigt meget Nytte om Bord. Det var hende, der stod for Kassen.

— Saa De noget til de andre Grønlandsekspeditioner?

— Vi traf kun Nordmændene og de var forfærdeligt flinke og hjælpsomme.

Det videnskabelige Udbytte.

— Hvordan har det videnskabelige Udbytte af Ekspeditionen været,

spurgte vi Dr. Stemann-Nielsen, der var taget hjem fra Island paa et tidligere Tidspunkt og nu var nede for at modtage Skibet.

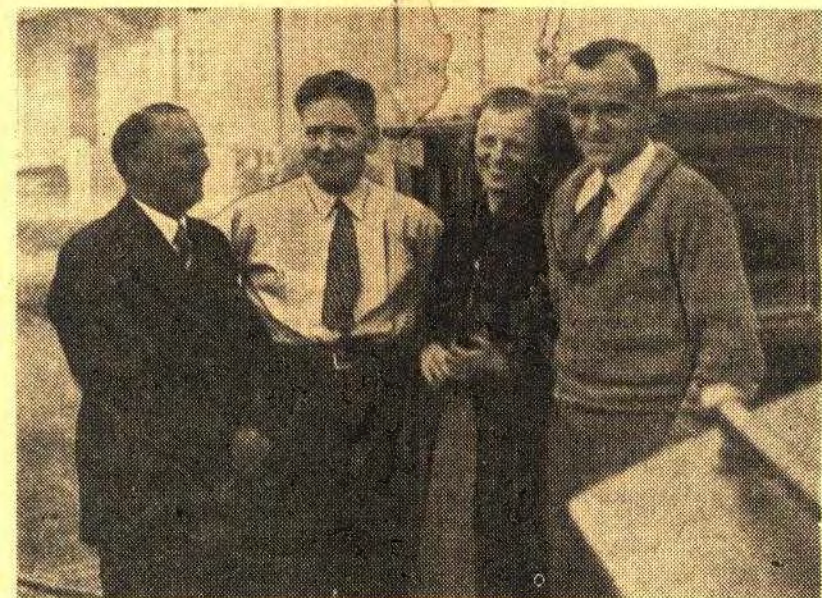
— Udmærket. Vi foretog en Række interessante Undersøgelser i Farvandet omkring Isafjord. Det var særlig Plankton'et jeg beskæftigede mig med. De organiske Bestanddele i Havoverfladen, som er Betingelsen for Fiskeriet. De mindre Fiske lever af Plankton, de større af de mindre. Vi konstaterede, at det var et Par Maaneder senere paa Færde ved Island, end ved Norge. Det skyldtes vulkansk Aske, som laa i Vandoverfladen og gjorde den mørk. Og Plankton skal have Lys for at trives.

— Hvad fandt man ved Grønland?

— Ved Grønland var det ikke mig,

men Berthelsen, der foretog Undersøgelserne. De drejede sig ikke der om Plankton, men om Bundprøver, af hvilke der er taget en Masse.

— »Thor«, som er stærkt medtaget af Isen, skal nu gennemgaa en større Reparation ved Frederikssund Skibsværft. Det er Meningen, at Skibet atter skal ud paa Havundersøgelsestogt til næste Aar.

Fra venstre: Kaptajn Trolle, Kok Christensen, Fru Gjessing og Skibets fører, Kaptajn Gjessing.

6 Sept. 1931.

der, Dannebrogsmænd.

60 Aar i Morgen.

Kontorchef i Københavns Skoledirektion
Valdemar Olsen.

Det er Kontorchef Valdemar Olsens store Styrke, at han ser saa uskyldig ud. Naar han paa sin tørre Maade fremsætter en eller anden Bemærkning, tror man ikke, han mener noget ondt med den. Med mindre man fanger Blinket i hans Øjne. De, som kender ham, ved, at han er i Besiddelse af et stort Fond af Lune, som oftest er godmodigt, men meget vel kan blive tilspidset. Det gør, at han er en meget morsom Mand at tale med, klog, vittig, elskværdig. Der findes næppe i hele København nogen anden Mand, der med en Elskværdighed, Høflighed, Troværdighed og Hjælpsomhed som Vald. Olsens kan nægte at vide noget som helst om en Ting, han ved alt om.

Han begyndte sin Løbebane i De forenede Skoler i Niels Hjorts Tid, først som Lærer, men i den vanskelige Periode under Niels Hjorts Sygdom tog Vald. Olsen Føringen, og i de sidste Par Aar sad han som Direktør og gennemførte den sidste svære Sejlads, til han kunde forføje De forenede Skoler i Kommunens sikre Havn, hvor Borgmester Kaper stod paa Kajen og modtog ham med aabne Arme. Det var virkelig en Bedrift, Vald. Olsen der udførte, og Borgmester Kaper blev klar over, at han havde at gøre med et usædvanligt Organiseringstalent og anbragte ham i 1919 som Kontorchef i Skoledirektoratet.

Og saa slog Vald. Olsen sig ned paa Raadhuset og reorganiserede Skoledirektionens Administration og Regnskaber. Naadan noget kan han ikke lade være med. Han skal organisere. Kyndige Skolefolk erklærer, at skønt Administrationsregnskabsapparatet i de Aar, Vald. Olsen siddet der, er blevet meget, meget

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Kritisk Ugeskrift

6 SEP. 1935

SØGELYSET

fra Først forjager vi Nordmændene
fra Østgrønland, saa tigger vi dem om at
frelse vore Fangere.

En beskæmmende Sag for Danmark.

Er der ikke noget beskæmmende i hele denne Sag med Fangstkompaniet »Nanok«s Fangere, som maa frelses af de Nordmænd, vi selv har forjaget fra Østgrønland, efter vi selv har maattet opgive at frelse vore egne Kolonister eller Fangere. Det gør ikke Sagen bedre at »Nanok« Gang paa Gang har anklaget Nordmændene for at udrydde Dyrebestanden ved at lægge Gift for Rævene. Dette Moment blev ogsaa benyttet under Dommen i Haag, og den Gift, vi udlagde for Nordmændene ved den internationale Domstol, har Nordmændene nu gengældt os ved at frelse vore Fangere paa Østgrønland.

Det er ikke første Gang, dette Selskabs Folk er i Fare, og ej heller første Gang Ledelsen kræver, andre skal sætte deres Liv i Vove og hjælpe dem. Nu maa dette skæve Forhold have en Ende. Man maa hjælpe Selskabet til eget Skib, det vil være meget billigere end det store Redningsapparat, den danske Stat Gang paa Gang tvinges til at sætte i Scene. »Nanok« er ganske vist et privat Selskab, men dets Fangere har overordentlig stor Betydning paa Østgrønland, idet disse Fangere repræsenterer den Besættelse af Landet, som er nødvendig, hvis andre Nationer ikke skal gøre Krav paa Landet. Derfor har Staten meget stor Interesse af at hjælpe Selskabet og skaffe det et godt Skib, saa man selv er i Stand til at undsætte Selskabets Fangere, naar de er i Nød.

Nordmændenes Fangstskibe opholder sig, som vi nu var Vidne til,

stadig ved Grønlands Østkyst, saa maa et Fartøj af samme Type, ejet af Nanok, ogsaa kunne gøre det.

Det er ikke første Gang, Nordmændene har vist sig som uforfærdede Redningsmænd. De samme Mænd, Nordmændene nu har frelst, har anklaget dem for at bruge inhumane Midler under Pelsdyrfangsten og har dermed sat de norske Fangere i et daarligt Lys overfor hele Verden. Der er noget dybt beskæmmende over, at Danmark nu maa opfordre disse norske Fangere til at frelse de Mænd, som ved en farceagtig Besættelse af hele Grønland holder Nordmændene ude.

Danmark maa nu alvorlig tænke paa at besætte Landet under en saadan Form, at det ikke er et Skalkeskjul eller vore Fangsthytter Potemkinkulisser. Naar vi raaber ud over hele Verden, saa alle Telegraftraade dirrer, og Radioen hyler sit S. O. S. i Æteren, hver Gang nogle Nanokfangere driver af med en Motorbaad, eller 2 Mand i en Hytte er syge ikke har Proviant nok til Vinteren, eller hvad der nu kan være i Vejen, raaber vi ogsaa samtidig ud over Verden, at Danmarks Besættelse af Østgrønland er slet ikke effektiv, og det vil drage Følger efter sig, saa sandt Norge ikke kan staa sig ved at blive forjaget fra en Kyst, hvor de havde store økonomiske Fangstinteresser, for derefter at faa tildelt den tvivlsomme Ære og Udgifterne ved at hjælpe de Folk, som selv har forjaget dem.

Red.

5 Nov. 1922.

et sig Udslag i
særlig i Berlin
orm, og Arbejds-
i ringe Grad at
de Skattebegun-
antagelse af Ar-
eften en forbigaa-
Arbejdsløsheden

s selv ser „Frem-
vslivet“, mener
e, at „hans sto-
oplivningsplan i
er brudt sam-

ar man vel det
om i Morgen.

iverne.

samles næppe
valget.

SS Hovedbestyrel-
en vil præcisere de
or Indgaaelsen af
der efter al Sand-
ter Afholdelsen af

arbejder med
ejdstid.

Arbejdsgiveren“ er
bejdsgiverforenin-
de og Tilpasning.
tidligere bragt og
et enkelt Stykke:
Indstilling om 40
virkende Fagfor-
at Arbejdsgiverne
lor Passivitet, for
dstand imod Ar-
maa vi paa det
saadan ganske
Beskyldning, saa
virkende Fagfor-
Arbejdsgiverfor-
Aar har godkendt
nden for de en-

ket, der indtil for ganske nylig som Chef
for 25. Bataillon har tilhørt Aalborg Gar-
nison, fylder i Morgen 50 Aar.

Fødselsdagen fejres i Sønderborg, hvor
den nye Hærlov har anbragt ham som
Chef for Læssøes gamle Fredericiabatail-
lon, 12. Bataillon.

Berl. Tid.

5.-11.-32.

Norsk Sind.

Af Harry Söiberg.

Forfatteren Harry Söiberg anstiller
Betragtninger over norsk Sind og
skildrer den Nyorientering, der finder
Sted i vore Dages Norge.

DANSK Offentlighed mangler paa
væsentlige Omraader Forstaael-
sen af den Uro, der næsten med en
Sneskavis Kraft har sat det norske
Folkesind i Bevægelse og som et Skred
omstyrtet Opfattelser, der har været
tilvante baade for norsk og dansk
Sindslag. Man har i Danmark fra
Slægtled til Slægtled hengivet sig til
en vis sentimental Broderskabsfølelse
med tilpas Klang af det uopslidelige
Tema om Broderfolkenes Enighed i
Norden. Intet Folk har sikkert i høj-
re Grad været beundret og værdsat af
et andet, som Norge lige op til de
seneste Aar er blevet det af Danmark;
man har sværmet for norske Fjelde og
Dale og Sætere i et Kolorit, som man
mindst maatte et Aarhundrede til-
bage i Tiden for at finde i Virkelig-
heden. I de gamle ofte tyndblodede
Bondeætter, der sidder paa de norske
Gaarde, har man set Oldtids- og Vi-
kingehøvdinge i Sagastil. Der sad
den nordiske Kraft endnu fuldt be-
varet, medens de primitive danske
Bønder med deres moderne Virke-
trang var alt for hverdagsagtige til
poetisk Tale.

Næsten enstemmigt har man hæv-
det, at denne Uro i det norske Folke-
sind ikke bør opfattes alt for dybt-

nighed for Danske, som færdes ude i
det fremmede. Vi har danske Præ-
ster i Berlin, Flensborg, Paris, Buenos
Aires, Edmonton i Canada, Shanghai,
Brisbane, New Zealand og flere Ste-
der endnu i Canada. Opgaven er jo

gaaende, det er ikke „gamle Norge“
eller Folket, der her retter Hug mod
Dansken, men kun en afgrænset
Kreds, der har opkastet sig til bru-
tale Herrer, fortumlet af lutter Fan-
tasteri.

At ville opretholde en saadan Op-
fattelse af de Brydninger, der endelig
er i Færd med at sprænge den Puppe-
tilværelse, hvori norsk Sind fra selv
meget fjerne Tider har ligget bundet,
vil i Virkeligheden være at vildlede
Offentlighedens Bestræbelser for en
tilbundssøgende Forstaaelse. Ude i
Befolkningen lever stadig med en for-
bavsende Livskraft en Tilbøjelighed
til at se norske Ytringer i den milde
Belysning, som især for danske Øjne
straaler ud fra de fire Hundrede Aar,
der knyttede Landene sammen, og
hvis Fjernhed har udvisket hine Ti-
ders Gnidninger og Tilstande. Sen-
timentale Efterdønninger fra Adskil-
nelsen i 1814 er vedblivende i Live; selv
om de ikke længere finder Udtryk i
Tale, er Stoffet alligevel til Stede i
Folkesindet. Befolkningen har staaet
rede med sin Sympati for alt norsk,
at det gik Norge vel, har saa at sige
ligget enhver Dansk paa Sinde, dansk
Indstilling overfor det gamle Samhø-
righedsfolk har været saa vidt gaaen-
de, at det er ret naturligt, at den me-
gen Velvilje af den anden Part til
Slut kan opfattes som en Tilsnigelse
og fremkalde en Underkendelse af
dansk Væsen. Den stadig velmenende
bringer sig selv let i et skævt Lys.

Fra norsk Side har den samme Ind-
stilling overfor Danmark allerede for
Aarhundreder siden spaltet sig, man

skriver om „Skolens Ansigt“, og Lektor
N. Jensen giver en Fortegnelse over Sko-
lens Rektorer og Lærere gennem de 400
Aar.

Desuden afholdes der naturligvis en
store Festlighed. Fredag den 11. bliver
der Bal for Elever og Forældre med Op-

har der som her været villige nok til
baade paa Sangerstævne og i Tale at
lade Skandinavismens skønne Toner
klinge, men medens dansk Opfattelse
af Norge betegner en hundredaarig
Stagnation, saa begyndte Norge sit
stolte Frigørelsesarbejde baade stats-
retligt og folkeligt for Aarhundreder
tilbage. I Virkeligheden er det en ny
og endelig Adskillelse mellem Dansk
og Norsk, som nu tilstræbes. Man
har i Norge i Forholdet til Danmark
forlængst stillet sig paa Realitetens
Fjeldgrund.

I 1905 deltog Befolkningen i Norges
Selvstændighedsgørelse med en Var-
me, som gjaldt det en Broders Be-
frielse fra et næsten livsvarigt Fan-
genskab. En dyb Samfølelse gik gen-
nem Sindene, som søgte ogsaa Dan-
mark et Opgør med Sverige. Folke-
sentimentaliteten fik rigelig Næring i
Begivenhederne, der satte en dansk
Prins paa Norges Kongestol. Men paa
den norske Befolkning forblev den
danske Deltagelse næsten uden Virk-
ning. Paa en for dansk Tænkemaade
ufattelig Vis indlemmedes den danske
Prins i den gamle norske Kongeræk-
ke, med kækt norsk Sind sprang man
over det 500-aarige Hul i Landets
Historie. Kong Haakon blev startet
med fuld Sagapastiche, medens man
i Danmark kun svagt modtog Indtryk
af, at her var Tale om en Genrejsning
i nøje Forbindelse med dybtliggende
Kilder i Folket. Det var Baand, der
overhuggedes, man ønskede at staa
lige uafhængig paa et hvert norsk
Omraade overfor den ene som overfor
den anden. Det blev allerede den

Festmiddag, hvor Skolen gerne vil se saa
mange som muligt af de gamle Elever,
hvad enten de har taget Afgangseksamen
fra Skolen eller ej. Overretssagfører Mik-
kelsen, Horsens, modtager Anmeldelserne,
der strømmer ind fra det ganske Land.
Talib.

Gang indlysende, at en ny Adskillel-
sesstrid maatte opstaa, om den fuld-
stændige Uafhængighed skulde naas,
og Modstanderen var her let iøjne-
faldende: Paavirkningen af dansk
Sprog og Kultur, dansk Væsen og
Handel og Statsforhold.

Det kan ikke fra dansk Side hæv-
des, at denne Udredningsproces af
Norges Sammenfiltring med Danmark
har manglet Aabenhed i sin Ytrings-
form. Nøgende med en Overfladetil-
bøjelighed til Spot blev Maalstriden
fulgt gennem mange Aar. I det væ-
sentlige blev den opfattet som rettet
mod Danmark, medens den indeholdt
en indre norsk Revolution paa Aands-
livets Omraade. Først nu, da det me-
ste af den norske talentfulde Littera-
tur fremkommer paa Landsmaalet, og
ogsaa Rigsmålet i betydelig Udstræk-
ning har ladet sig paavirke deraf, har
man forstaaet, at denne norske Sprog-
strid har dyb Grund, at det er et Gen-
nembrud fra Undergrundslagene i det
norske Folkelegeme, som har banet sig
Vej til Overfladen og for stedse afvist
Inspirationer af dansk Sprogbrug.

Kun uvillig nødedes man til at ind-
rømme, at selv Læsningen af dansk
Litteratur forkætrede. I de talrige
norske Familiekredse, hvor dansk
Kultur og Dannelse trofast havde væ-
ret dyrket, og som blot for femten Aar
siden upaavirket fandtes ikke alene
indenfor Embedsstanden, men i en
overvejende Del af dannede norske
Hjem, er denne Samhørighedsfølelse
med Dansk uddød. Mange fra den
gamle Idyls Tid har for stedse lukket
deres Øjne, kun faa sidder endnu

igen, men de er forlængst uden kulturel Indflydelse. Ungdommen har resolut overhugget denne sidste Navlestreng mellem dansk og norsk Sind, i Stedet for tidligere danske Udtryksmaader har den ført Landsmaals Ord og Vendinger, Sproglæng og Vigasprog ind i daglig Tale, kæk og forfriskende for norske Øren. Danskens Tilbøjelighed til at forladige Sprogets Holdning og Lyde har man derimod taget op som et Forlystelsesmoment i Modsætning til tidligere Slægters Beundring.

Hvad der i de senere Aar skarpest har vakt Offentlighedens Opmærksomhed, er den Omdøbningsbevægelse, der med næsten epidemiagtig Karakter har raset i de forskellige norske Stæder, de af danske Konger anlagte Byer fik uden alvorligere Modstand Danskekongens Navn strøget. I Danmark stod man i Begyndelsen ganske uorienteret til denne Nedsabling af Mindelser fra Dansketiden, som Sammenhørigheden mellem Landene blev kaldt med aabenlys Bitterhed. Men man fandt sig hurtigt til Rette bag en lattermild Spotten, der kun daarligt skjulte Følelsen af, at en Del af Landenes fælles Historie blev krænketh. Først da Omdøberbevægelsen sprang over paa dansk Statsomraade i Østgrønland med to saa herlige Sagablomster som „Erik den Rådes Land“ og „Gunbjørns Land“, forstod man, at der i Norge var kommet Kræfter til Udfoldelse, som for Alvor vilde bort fra enhver Art af Fællesskab, historisk som folkeligt, et Opgør til Bunds, som det er kaldet fra norsk Side.

Det er ikke Hensigten med denne Artikel at komme ind paa Spørgsmaalet om de norske Okkupationer paa Østgrønland, men derimod at

paavise, hvad der er de dybereliggende Aarsager til den norske Ekspansion, ikke blot overfor Danmark som Stat, men i lige saa høj Grad overfor dansk Kultur og Væsen. Statsrettighederne over de østgrønlandske Territorier vil forhaabentlig finde sin endelige Afgørelse for Domstolen i Haag, uden at man derfor bør regne med, at den Gæringsproces, der er i Færd med at lade de Kulturlag, der i Aarhundreder har afspejlet det norske Folkebillede, synke til Bunds i Sagahistoriens sorte Gryde, vil være bragt til Ophør. Der synes at være en virkelig Fanatisme til Stede, de Kyststrækninger paa Østgrønland, som Nordmændene har smykket med de for dem saa herligt klingende Navne, er opdaget og undersøgt af danske Mænd, der paa farefulde Rejser, foretaget gennem et Aarhundrede, har sat Livet ind for at varetage danske Interesser. Danske Navne har de knyttet til Fjorde, Øer og Fjeldkyster, som de har besøgt, den danske Offentlighed har med eet forstaaet, at Nordmændene her er gaaet langt ud over deres Beføjelse ved at krænke danske Søfareres mandigt udførte Arbejde. Smilet, der saa ofte har hjulpet det danske Gemyt i dets broderlige Samkvem med Norske, saa det næsten er blevet et fast Irritationsmoment i norsk Opfattelse af Danske, udeblev pludselig. I Stedet for den vanlige Velvillighed mødte man en tilbagevisende Alovr i det danske Ansigt. Endelig forstod Offentligheden, at det var noget vidtrækkende og betydningsfuldt, der maatte bringes til en Afklaring mellem de to Folk.

At udrede Aarsagen til denne norske Rejsning mod et Danskevælde i vor Tids Norge er ikke et Fantasiarbejde, men en Opgave, man i Danmark

ikke længere kan afvise. Det er en falsk Trøst, naar man paa Strudsevis søger Beroligelse ved at fremhæve, at denne nye norske, men i Virkeligheden gammelnorske nationale Brydning kun har Interesse for et Faatal af Nordmænd. Det er det norske Folks inderste Væsen, den gennem Aarhundreder neddæmpede Selvstændiggørelse og Udfoldelsestrang, der endelig vinder frem. Og det er kun et Faatal, der ikke i sit Hjerte har ladet sig rive med.

Landvindingen paa Østgrønland er hverken et endeligt Maal eller et isoleret Tilfælde, det er det gamle norske Rige, der atter skal opstaa, herskende over alt Landet omkring „Norskehavet“, Svalbard, Færøerne og Island, Jan Mayen og Grønland. Et Fantasierige, som næppe nogen Sinde bliver andet, men det vil være overfladisk kun at nøjes med en saadan Betragtning. Stoffet, Indstillingen og Drømmen er til Stede i fuld Virkelighed og vil stadig finde tilstrækkelige Opgaver for at udrense Folkesindet for alt fremmed, der har indsneget sig under dets firehundredaarige Udlændighed. Det er en kulturel national Reaktion, der har rejst sig i Norge, og det er lige saa fejlagtigt at tro, at dens pludselige Aktivitet er fremskyndet grundet paa Kommunistforskrækkelse, den har været i Vækst, længe før Kommunismen fandt Indpas i Landet.

I de indre Dalfører med de gamle Ættegaarde har Folkelivet opretholdt en Art Sagatilværelse, som har holdt Folkesindet fjernt fra Nutidens Maal, gennem gamle Slægtsoversigter er man vedblevet at dyrke et Høvdingevælde, der kun er til Stede i Drømmelivet, men som alligevel har evnet at holde Forestillinger i Live, som andre Steder forlængst er overgivet Histo-

rien. Det gamle Norge er stadig levende og er med Omhu blevet dyrket, beundret og overdrevet af hele den norske Befolkning. Paa en forbausende Maade har man været blind for den Stagnation, som har hersket i disse Daltrakter, hvor Jorden har faaet Lov at ligge næppe mere opdyrket og udnyttet end paa den fjerne Tid, der staar for dette Bondefolk som Norges Storhedstid. Det er ikke Dalenes afsides Beliggenhed, der har holdt dem borte fra moderne Fremdrift, men en Slægtskultur, man i vore Dage kun finder Paralleller til blandt islandske Gammelbønder. I Danmark tilintetgjordes den under Bondeopstandene, da store Dele af vore Odelsbønder gjordes jordløse.

Det er denne Bondekultur, der i de sidste tyve Aar mere og mere har farvet norsk Sind. Almenheden har derigennem faaet Øje paa et virkeligt Norge, helt norsk uden Sammenfiltring med Dansketiden. Gammel Norge, hvor Sproget, Tanken, Historien og Troen paa Stortid har holdt sig som før de norske Kongers Uddøen. Det er derfra, saa store Dele af den norske Litteratur har hentet sin Kolorit, som med stor Forkærlighed bliver læst over hele Norge, en Virkeligheds-skildring af norske Bønder forefindes næsten ikke, og fremkommer den, læses den med Uvilje eller slet ikke. Det er ogsaa derfra, den norske Omdøbebevægelse har sit Udspring.

Men der findes ogsaa en anden Egenskab hos det norske Folk, en Evne af fuldt moderne Art, som ikke alene giver Udløsning for fremtrædende Træk af Folkekarakteren, men som ogsaa har bragt det Anerkendelse udenfor Landet. Det er det norske Brug af Havet, dets Søfart, Fiskeri, Fangstflaader og Hvalkogier, i Vir-

keligheden en stor Idrætsudøvelse, der giver hele Landets Befolkning Præg og Retning. Med Forkærlighed ser man Vikingeaanden røre sig i disse Mænds Foretagsomhed. Udlængslen med Strandhugst paa fjerne og fremmede Kyster menes her at gaa igen med et tusindaarigt Hævd. Fangstmændene er for Dalbønderne Vikingætlinge, der stadig udøver gammel-norske Bedrifter, medens Fangstmændene selv er haardføre Jægere og Sø-mænd, der driver et vanskeligt Erhverv. Dem selv ubevidst har de for den norske Opfattelse gjort de barske Havstrøg og vilde og øde Kyster, hvor de udfører deres Gerning, til norske Omraader. Det er dem, der nu gøres til Hærfolk i den stormorske Bevægelse.

Selvom der i dette Folkesind har opsamlet sig en falsk Romantik af en for fjerntliggende Oprindelse til at kunne opretholde Livskraften under Nutidens Udvikling, er det dog let at paavise, at denne Selvpfattelse, som Nordmanden med Stolthed hengiver sig til, ogsaa raader over en virkelig Eksistens. Over det ganske norske Land er Befolkningen indstillet paa Udøvelse af Idræt og Sport, det er ikke Øvelser, men Bedrifter, det raske norske Sind sætter sig som Maal, saavel blandt Bondegutterne som Byungdommen. Amundsen, Sverdrup, Fridtjof Nansen og Foyn, Ishavsfangstens Foregangsmand, er nye norske Helte, Mænd af vor egen Tid, men afspejlende norsk Sind og Idealitet med lige saa stor Tilløkkelse som den gamle tusindaarige Ejnar Tambarskælver.

Ogsaa det abstrakte, det fantasierige i norsk Sind, der har sin Ydergrænse helt ude i det Peer Gyntske, aabenbarer med ønskelig Tydelighed værdifulde Egenskaber i det moderne Nor-

ge, helt norsk og med en næsten oppositionel Rejsning mod den sindige ligevægtige Omtænksomhed, der i saa høj Grad tiltrækker dansk Væsen. Den industrielle Udnyttelse af de norske Vandfald, der sikkert hører til de mest moderne indenfor den Art Virksomhed, Landets Elektrificering, alt dette giver et Billede af den norske Folkekarakter, der ikke blot i sine inderste Bestanddele sammenknytter gammelt og nyt, men for vore Øjne opridser Nutidens Norge, udskilt fra dansk Væsen, groende frem af norsk Land, norsk Natur og Folkedyb. Her er Adskillelsen for længe siden gennemført. Der er ikke andet tilbage, end hvad Historien beretter om svundne Aarhundreder, der engang knyttede Landene sammen.

Der har hævet sig Røster for en Bilæggelse af Østgrønlandsstriden for at afværge, at Bitterheden, som pludselig er kommen til Stede mellem dansk og norsk, skal sætte sig fast i Sindene. Det er muligvis rigtigt, at der i Norge ikke eksisterer en virkelig Bitterhedsfølelse mod Danmark som Land. Men en Bilæggelse af dette enkelte Spørgsmaal kan ikke standse den Bevægelse, der nu driver det norske Folk frem mod denne fuldstændige Adskillelse fra alt, hvad der blot indeholder en Ytring af Dansk. Det er nødvendigt, at man nu indser, at det, Norge tilstræber, er et udrenset Norge, et helt Norge, raadende over alt, hvad der var og er norsk. For Broderfolkfølelsen gælder ikke længe-re nogen Forrettighed, man kræver Realitet frem for Sentimentalitet. Norge har nyorienteret sig overfor Danmark, og disse Synsmaader bør ogsaa finde Forstaaelse her, ud fra danske Interesser.

Harry Söiberg.

V.O.X.

skriver:

Om Kongen og Pressen.

DET engelske Blad „Daily Express“ har talt meget ilde om Kong Carol af Rumænien. Hvad Lord Beaverbrooks Avis har sagt om os Danske og vor Lumskhed, er for intet at regne mod de Fornærmelser, Kong Carol har været udsat for. Det er ikke en Maaned, siden „Daily Express“ skrev, at Kong Carol var en Pjalt og en Bandit, som snød sin forhenværende Dronning for de lovformelige Bidrag, han skulde betale hende. Kongens intimeste private Anliggender var saaledes Genstand for skandaløs offentlig Behandling i Bladets Spalter.

Disse Udskaeldsord i det store engelske Blad har aabenbart gjort et stærkt Indtryk paa Kongen af Rumænien. Og derved adskiller Kong Carol sig altsaa ikke fra almindelige Borgere, der er udsat for Presseforfølgelser. Om den Maade, hvorpaa Kongen reagerede, fortæller „Daily Express“: I Stedet for at kaste Bladet i Papirkurven sendte Kongen Bud til Avisen gennem Understatssekretær Tilea og anmodede om at faa en Medarbejder til Bukarest. Saa vilde Kongen udtale sig. Kort sagt, Kongen vilde forklare sig overfor Bladet og forsvare sin Handlemaade.

Og man faar at vide, hvordan Kong Carol virkelig har staaet Skoleret overfor „Daily Express“ Medarbejder, forklaret sine private Handlinger og forsvaret sin Optraeden.

*

MAN kommer til at tænke paa hollandske Kejsere, Henrik den Fjerde, som for snart 900 Aar siden vandrede til Canossa. Kejseren havde ført et upassende Liv efter Pave Gregors Mening, og Paven lyste Kejseren i Band. Nu var det umuligt den Gang at regere sit Land, naar man var lyst i Band af Paven. Folket knurrede og tænkte, at noget galt maatte der være ved den bandlyste, ligesom Publikum nutildags tror paa, hvad der staar i Avisen. Henrik den Fjerde maatte derfor for at faa Fred i Landet paa sin Fod spadserere til Canossa og forsone Paven. Da Kejseren havde siddet i Gaarden og ventet nogle Dage, modtog Paven ham endelig allernaadigst og løste ham af Bandet.

Nutildags bliver man ikke bandlyst af Paven. Man kommer i Avisen. Der er dem, der finder, det er lige saa galt. I hvert Fald har Kong Carol ment det. Hans Ydmygelse er mindst lige saa stor som Henrik den Fjerdes, hans Henvendelse til Journalisten ved „Daily Express“ maa have været en Canossagang, mere forsmædelig, mere bitter end Forgængerens Tur til Paven.

*

MEN vi andre — skal vi glæde os over Pressens Magt? Skal vi fryde os, naar vi ser Menigmand og Herskere danse efter den moderne Tyrans Pibe? Mon Verdenspressen ikke snarere skal gaa ind i sit Lønkammer til Bod og Faste og Overvejelse af sit

Om Kongen og Pressen.

DET engelske Blad „Daily Express“ har talt meget ilde om Kong Carol af Rumænien. Hvad Lord Beavrooks Avis har sagt om os Danske og vor Lumskhed, er for intet at regne mod de Fornærmelser, Kong Carol har været udsat for. Det er ikke en Maaned, siden „Daily Express“ skrev, at Kong Carol var en Pjalt og en Bandit, som snød sin forhenværende Dronning for de lovformelige Bidrag, han skulde betale hende. Kongens intimeste private Anliggender var saaledes Genstand for skandaløs offentlig Behandling i Bladets Spalter.

Disse Udskældsord i det store engelske Blad har aabenbart gjort et stærkt Indtryk paa Kongen af Rumænien. Og derved adskiller Kong Carol sig altsaa ikke fra almindelige Borgere, der er udsat for Presseforfølgelser. Om den Maade, hvorpaa Kongen reagerede, fortæller „Daily Express“: I Stedet for at kaste Bladet i Papirkurven sendte Kongen Bud til Avisen gennem Understatssekretær Tilea og anmodede om at faa en Medarbejder til Bukarest. Saa vilde Kongen udtale sig. Kort sagt, Kongen vilde forklare sig overfor Bladet og forsvare sin Handlemaade.

Og man faar at vide, hvordan Kong Carol virkelig har staaet Skoleret overfor „Daily Express“ Medarbejder, forklaret sine private Handlinger og forsvaret sin Optreden.

*

MAN kommer til at tænke paa hin tyske Kejser, Henrik den Fjerde, som for snart 900 Aar siden vandrede til Canossa. Kejseren havde ført et upassende Liv efter Pave Gregors Mening, og Paven lyste Kejseren i Band. Nu var det umuligt den Gang at regere sit Land, naar man var lyst i Band af Paven. Folket knurrede og tænkte, at noget galt maatte der være ved den bandlyste, ligesom Publikum nutildags tror paa, hvad der staar i Avisen. Henrik den Fjerde maatte derfor for at faa Fred i Landet paa sin Fod spadserere til Canossa og forsone Paven. Da Kejseren havde siddet i Gaarden og ventet nogle Dage, modtog Paven ham endelig allernaadigst og løste ham af Bandet.

Nutildags bliver man ikke bandlyst af Paven. Man kommer i Avisen. Der er dem, der finder, det er lige saa galt. I hvert Fald har Kong Carol ment det. Hans Ydmygelse er mindst lige saa stor som Henrik den Fjerdes, hans Henvendelse til Journalisten ved „Daily Express“ maa have været en Canossagang, mere forsmædelig, mere bitter end Forgængerens Tur til Paven.

*

MEN vi andre — skal vi glæde os over Pressens Magt? Skal vi fryde os, naar vi ser Menigmand og Herskere danse efter den moderne Tyrans Pibe? Mon Verdenspressen ikke snarere skal gaa ind i sit Lønkammer til Bod og Faste og Overvejelse af sit Ansvar, hver Gang den ser en forsvarsløs Mand bukke under for lavt Blæksmøreri?

V. O. X.

Norge Handels & J. T.
28 feb. 1932.

En danske om Danmarks over- grep på Grønland.

Om Lauge Koch og Grønlands-saken skrives det følgende til «N. H. og S. T.»:
Ifølge «Berlingske Tidende» har Lauge Koch holdt foredrag i Sønderborg om Grønlands-saken hvori han slutter med å si:

«Jeg håper at Danmark vinner saken som nu er innanket for Haag-domstolen, idet det danske folk vilde føle et nederlag som en nedsettelse av det koloniarbeide som er utført gjennom 200 år. Jeg vil også håpe at Danmark vinner for Grønlands skyld. Det er en livssak for den grønlandske befolkning, og endelig vil jeg håpe at Danmark vinner for Norges skyld, for okkupasjonen er et brudd på traktaten akkurat på samme måte som Tyskland i sin tid brøt traktaten med Belgien».

Det er mulig at Lauge Koch i likhet med andre danske foredragsholdere og skribenter i denne tid finner det formålstjenlig, ja nødvendig, å sette litt farve på det danske koloniarbeide i de forløpne 200 år, det kan kanskje også trenges, dog bør han helst holde sig til sannheten når han i sine foredrag omtaler andre land, men det er kanskje for meget å forlange, når det er Norge det gjelder. Når man leser i danske blader, foredrag holdt her og der om dansk still og styre i koloniene, likeså når man for eksempel leser den danske statsminister Staunings bok om sin Grønlands-ferd sommeren 1930, så får man det inntrykk at danskeenes befatning med sine kolonier den hele tid utelukkende har vært ledet av edle og menneskelige motiver og at all den faderlige omsorg og humanitet utvist av de forskjellige myndigheter mot de innfødte har skapt udelte lykke og tilfredshet blandt disse. I forbindelse med Lauge Koch's håp og ønsker uttalt i sitt foredrag i Sønderborg kan det derfor kanskje være av interesse å citere litt av hvad en kjent dansk forfatter skriver om forholdene på Grønland, således som han så de var da han som officer ombord i et dansk orlogsfartøi besøkte landet for en del år siden.

«I over to hundre år — fra den tid Hans Egede bosatte sig i Godthaab — har vi enehersket over grønlanderne, der spredt over en kyststrekning av lengde som fra sydspissen av Norge til

Neapel, i folkemengde neppe når op til en mellemstor dansk kjøpstad. Knappt ti procent er «fangere», et lignende antall driver jakt, og med disse menns uthytte holdtes «den grønlandske handel» gående. Noen lukrativ forretning for den danske stat har foretagendet vist aldri vært, men navnlig ikke for grønlanderne. De har levet i armød og uten rimelig bedring i livsvilkår gjennom alle de mange år, vi har misrøktet deres åndelige og materielle interesser.

Sådan går det jo gjerne, når idealisme og forretningssnuhet blandes op i hinannen.

Hvad den materielle side av saken angår, så har vi behandlet grønlanderne efter forretningsprinsipper, der i ethvert civilisert samfund blir stemplet som oprørende. Vi forbyr dem å komme i berøring med fremmede. Hverken må de selge til dem ei heller kjøpe noe som helst. Såvidt drives tvangsregimentet, at det formenten en grønlander å ta velbetalt arbeide hos de amerikanske fiskere, der hver sommer anløper koloniene for å fylle vann og proviantere. Vi støttet «handelen» til opretholdelse av dette latterlige forbud. To ganger blev jeg sendt ombord i fiskeskutere, som «Fylla» overhale utfor Holsteinborg, for å forlange grønlandske fiskere utlevert. Jeg kan aldri glemme den bån, hvormed yankee-ene behandlet utleveringsordren.

Grønlanderne tvinges til å selge utelukkende til handelens funksjonærer og til de av kompaniet fastsatte priser. Og da de også er benvist til samme sted å kjøpe dets varer, innskrenker forretningen sig til den gestus å ta penger ut av den ene lomme og stikke dem ned i en annen. Og hvilke priser! For et pund edderdun betaltes 50 øre pr. pund. Amerikanerne hadde gladelig gitt 5 dollars. For isbjørnskind varierte prisen fra 10—50 kr. Jeg kjøpte store og kunstferdig sydde edderduntepper for 20 kr. stykket; til samme pris erhvervet jeg et meget smukt blårevskinn. Intet under at grønlanderne vedblir å leve i elendige, uhygieniske, forvtekkede hytter, og at flertallet nesten hver eneste vinter trues av hungertilstand.

Den åndelige misrøkt er nesten ennu forkasteligere enn den materielle.

Grønlanderne er intelligente vesener, elskverdige av gemytt, livsglade, når ikke den bitre nød kuer sinnet, og de er innbyrdes hjelpsomme i en forbausende grad. Man skulde synes, det had-

de vært en lett sak, en fryd, å utvikle deres ånd, løfte dem ut av den barbariske uvidenhetsstilstand, hvori de alltid har levet. Men det vilde stride mot barnehaveprinsippene.

Det grønlandske sprog er fattig, skriftsprog eksisterte overhode ikke, før danske tok sig for å lave et. I de 200 år, siden Egede begynte å preke kristendom, har han og hans senere virkende landsmenn konsekvent forhindret grønlanderne i å tilegne sig vårt sprog; med vilje har de umuliggjort for den lille flokk av innfødte, hvis tarv de hadde påtatt sig å vareta, å tilegne sig vår civilisasjon, kunnskaper, tenkemåte, forståelse av, eller dog begrep om, skiftende tiders foreteelser i fjerne kulturstater.

Vi der er lykkelige over våre barns tilegnelse av fremmede sprog, fordi vi er klar over, hvilken uhyre betydning for utviklingen og for chancen i kampen for tilværelsen sprogkunnskaper er, vi tillater den grønlandske ledelse å motarbeide grønlanderne ønsker om å tilegne sig alle danske borgeres fellessprog. Vi uttaler ved passende leilighet ønsket om, at grønlanderne må dyktiggjøre sig i kveg- og rensdyravl, dyrke jorden således som den blev dyrket i vikingetiden, utvikle fiskeri og jakt, frede edderfuglene, kort sagt forbedre deres livsvilkår, og så stenger vi veien til den slags utvikling, som navnlig opnås gjennom boklig viden.

Den grønlandske eskimo skal å toul pris bevarer i sin naturtilstand. Javisst. Det første jeg opdaget efter å ha satt foten på Grønlands grunn var, at den aller største part av de innfødte hadde likeså meget skandinavisk blod i årene som grønlandsk. Alle er de døpt med danske navner — Peter, Jakob, Klavs, Ellen, Kristine, Sofie; heldanske er de i statsborgerlig forstand, halvdanske når kryssningsforholdet tas i betraktning — men dansk må de ikke lære, helst ikke et ord.

Ja således skriver denne danske forfatter om befolkningen på Grønland og forholdene som de lever under. Da det er en kgl. dansk officer der har sine opplysninger fra selvsyn kan man vel gå ut fra at sannheten ikke er bedre, især når man fra andre danske kilder får bekreftet det samme. Besynderlig nok finner man intet i Staunings bok

om alle de halvdanske Jenser og Kirstener deroppe, tross han skriver meget vakkert om fårefolder og stenstøtter reist av taknemlige grønlandere.

Sjømann.

En dansk røst i Grønlandsaken.

Som søkes tidd ihjel i Danmark.

Den ansatte lektor ved Askov høiskole, C. P. O. Christiansen, har for nogen måneder siden skrevet en artikkel: »Kielstraktaten og vår rett til Grønland«. (Grunnlaget for »den tredje nordiske Fredsslutning«). Denne artikkel blir tidd ihjel i Danmark. Forfatteren uttaler at det nu er på tide at vi ser det hele Grønlands-spørsmål under ett, og det under den synsvinkel som for de fleste nordmenn er den eneste hvor det kan og bør sees: I lyset av hvad der skjedde i Kiel i 1814. Bare således kan vi gjennom Grønlands-strid komme frem til Grønlands-fred.

Herr Christiansen hevder at traktater, som strider mot livsutviklingen i de folk og i de land, de omhandler, kan og bør omstøtes. Til denne gruppe hører f. eks. de traktater som i slutningen av det attende århundre delte Polen mellom Russland, Prøssen og Østerrike, den som i 1871 skilte Elsass Lotringen fra Frankrike, og den som nu for tiden forbyr Østerrike å forene sig med Tyskland. En annen gruppe av traktater er sådanne som i sig selv rummer en stadfestelse av en indre utvikling, som har skapt grobunn for videre vekst. Hertil hørte f. eks. Wienertraktaten som medførte Danmarks avståelse av Slesvig Holsten. Holsten er senere vakt til tysknasjonal bevissthet, og hensynet til befolkningen var det eneste ledemotiv da Nordens nye grense blev satt i 1920, hvorved grensen mellom Danmark og Tyskland blev lagt meget nordligere enn den var før Wienertraktaten.

»Nøiaktig det samme gjelder Kielstraktaten. Også den var og blev en urett mot Norge, statsrettlig og historisk, fordi Nordhavsgene som norsk kronland var gått

inn i dobbeltmonarkiet og derfor — statsrettlig sett — burde være gått ut sammen med Norge. Men til tross for dette stadfestet Kielstraktaten en tilstand som var grodd frem i tiden før, betinget av genes voksende tilknytning, administrativt, handelsmessig og åndelig, til den sterkeste halvpart av dobbeltriket, og til dettes hovedstad. Ved norsk avmakt, ved svensk likegyldighet, og ved dansk vilje til å redde hvad reddes kunde, lyktes det Danmark å bevare den historiske forbindelse mellom gene og Danmark. Ut av denne fortsatte forbindelse grodde der i det følgende århundre en islandsk folkebevegelse som tok sin egen ø i besiddelse i 1918, en færøysk selvstendighetsfølelse, som samlet i lagtinget stadig mere gjør sig hørt i Norden, og en dansk-grønlandsk folkekultur på Vestgrønland med en langsomt voksende evne til medelaktighet i egen skjebne.»

»Den livsutvikling, som således dels er skjedd før Kielstraktaten, dels som følge av denne, gjør for alle disse egnes vedkommende Kielstraktaten uomstøtelig. — Bare ved fullt ut å respektere den islandske selvstendighetsbevegelse fra Jon Sigurdssons dager til nu, bare ved å forstå de færøyske folkebevegelser kan man fra dansk som fra norsk side få disse folkestammer i tale. Bare ved, som Fridtjof Nansen, fullt ut å godkjenne det utrettelige arbeide i nordmannen Hans Egedes ånd, som danske kolonistyrere, og danske prester og danske lærere har utført i Vestgrønland i inderlig samhu og samarbeide med det grønlandske folk, kan Norge få Danmark i tale.»

»Vi krever derfor med 117 års hevd en ubetinget rett til å fortsette det arbeide for grønlanderfolket, som blev begynt av Hans Egede i det gamle norske kronland. Den urett mot Norge, som her er skjedd i tiden før 1814, er gjennom vårt arbeide omskapt til rett for Danmark.»

Er der således på Island, Færøyaner og Vestgrønland, såvelsom i Syd-Slesvig, ingen vei fremover for en gjenoprettelse av rettsforholdet, som for all fremtid er endret av sterke, nye livsutviklinger, stiller forholdet, sett i Kielstraktatens lys, sig helt anderledes med hensyn til Grønlands østkyst, og i særdeleshet til Eirik Raudes Land.

»Hvis denne, den gang ubesatte, og så godt som ukjente kyststrekning virkelig er inbefattet i Kielstraktaten og dermed fra Norge er gått over til Danmark, så finnes der jo her en strekning av det gamle norske kronland, hvor det vil være mulig for det danske folk å gjøre Kielstraktatens statsrettslige og historiske urett god igjen. Her hadde nemlig intet dansk arbeide forberedt kystens faktiske overgang til Danmark for 1814. Intet dansk arbeide — frasett kartlegningsekspedisjoner — har før 1920-ene knyttet disse ubebodde kyster til vårt land. Inntil 1920-ene lot vi dem ligge hen i all deres urtids-uberørthet. Dog en livsutvikling

cessjonsstater, således at Danmark dog får adgang til over alt å fortsette den videnskapelige utforskning av Grønland, og til å anlegge videnskapelige stasjoner. — Begge land fraskriver sig alle historiske suverenitets- og revisjonskrav på motpartens landsdeler. — Danmark yder Norge sin hjelp til å få sin suverenitet anerkjent av de i denne interesserte makter.»

»Kan vi efter jurykjennelsen i Haag, hvad enten den går med eller mot oss i suverenitetsspørsmålet, beslutte oss til et frivillig og åpent tilbud om en sådan storsinnet Grønlands-fred, så har vi ikke bare gjort hvad der står i vår makt for å bøte på gammel dansk urett mot Norge, men vi er også nådd hen til den løsning som passer best med de to folks praktiske nutidsbehov: Den videnskapelige forskning fri for begge, grønlanderop-

gaven for oss, helt og uident, langst virksomheten langs de øde, ubebodde kyster for nordmennene. Hver for sig er vi verdensmestre på vårt felt.»

»Når 1905 og 1918 blev blandt de beste år i Nordens indre historie, var det fordi Sverige og Danmark — som var sterke — forstod at tiden var inne til frivillig å gi avkall på foreldede suverenitetskrav over Norge og Island. 1933 kunde bli et år på linje med hine to andre, om vi i Danmark var mange nok, som, selv om vi får medhold i Haag, forstod, at et lignende avkall nu atter bør gjøres for å nå frem til den tredje nordiske fredsslutning, den mellem Norge og Danmark, for uten Grønlands deling ingen Grønlandsfred; uten Grønlandsfred ingen sann fred mellem Norge og Danmark.»

og Østerrike, den som i 1871 skilte Elsass Lotringen fra Frankrike, og den som nu for tiden forbyr Østerrike å forene sig med Tyskland. En annen gruppe av traktater er sådanne som i sig selv rummer en stadfestelse av en indre utvikling, som har skapt grobunn for videre vekst. Hertil hørte f. eks. Wienertraktaten som medførte Danmarks avståelse av Slesvig Holsten. Holsten er senere vakt til tysknasjonal bevissthet, og hensynet til befolkningen var det eneste ledemotiv da Nordens nye grense blev satt i 1920, hvorved grensen mellom Danmark og Tyskland blev lagt meget nordligere enn den var før Wienertraktaten.

»Nøiaktig det samme gjelder Kieltraktaten. Også den var og blev en urett mot Norge, statsrettlig og historisk, fordi Nordhavsgene som norsk kronland var gått

Kieltraktaten uomstøttelig. — Bare ved fullt ut å respektere den islandske selvstendighetsbevegelse fra Jon Sigurdssons dager til nu, bare ved å forstå de færøyske folkebevegelser kan man fra dansk som fra norsk side få disse folkestammer i tale. Bare ved, som Fridtjof Nansen, fullt ut å godkjenne det utrettelige arbeide i nordmannen Hans Egedes ånd, som danske kolonistyrere, og danske prester og danske lærer og lærere har utført i Vestgrønland i inderlig samhu og samarbeide med det grønlandske folk, kan Norge få Danmark i tale.»

»Vi krever derfor med 117 års hevd en ubetinget rett til å fortsette det arbeide for grønlanderfolket, som blev begynt av Hans Egede i det gamle norske kronland. Den urett mot Norge, som her er skjedd i tiden før 1814, er gjennom vårt arbeide omskapt til rett for Danmark.»

Er der således på Island, Færøyane og Vestgrønland, såvelsom i Syd-Slesvig, ingen vei fremover for en gjenoprettelse av rettsforholdet, som for all fremtid er endret av sterke, nye livsutviklinger, stiller forholdet, sett i Kieltraktatens lys, sig helt anderledes med hensyn til Grønlands østkyst, og i særdeleshet til Eirik Raudes Land.

»Hvis denne, den gang ubesatte, og så godt som ukjente kyststrekning virkelig er inbefattet i Kieltraktaten og dermed fra Norge er gått over til Danmark, så finnes der jo her en strekning av det gamle norske kronland, hvor det vil være mulig for det danske folk å gjøre Kieltraktatens statsrettslige og historiske urett god igjen. Her hadde nemlig intet dansk arbeide forberedt kystens faktiske overgang til Danmark for 1814. Intet dansk arbeide — frasett kartlegningsekspedisjoner — har før 1920-ene knyttet disse ubebodde kyster til vårt land. Inntil 1920-ene lot vi dem ligge hen i all deres urtidsuberørthet. Dog en livsutvikling var der foregått i disse arktiske egner, og den taler for Norge: I havet utenfor Eirik Raudes Land er den danske hvalfangst svunnet hen, men en ny norsk storfangerperiode er begynt, et nytt Ishavskapitel i norsk erhvervsliv er åpnet her.»

»Var denne kyst derimot — som prof. Halfdan Koht påstår — et »ingenmannsland« inntil de siste okkupasjoner, så ligger jo her, og i strekningen nordover, et Ny-Grønland for Norge å få, istedet for det Gammel-Grønland, det i svakhets-tiden mistet til det sterkere Danmark i den tidsalder, da også i Norden makten gikk for rett; og Danmark etter 1920 burde i så tilfelle være det siste land i verden som skulde gjøre Norge adgangen hertil stridig.»

Forfatteren uttaler »at Luthers ord om samvittigheten også kan finne sin anvendelse i historiske og utenrikspolitiske spørsmål. Jeg hevder derfor min rett til å uttale at for mig gies der bare en historisk og rettferdig, og mellomfolkelig sann Grønlandsfred, og det er denne:

En på arbeidsinteresser bygget deling av dobbeltmonarkiets gamle kronland Grønland (med de senere opdagede kyster) mellom de to suc-

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Afsløst

skriver den

26. JUNI 1931

Imperial Kampen om Grønlands Rigdomme.

Danmark paa imperialistisk Røvertogt for at sikre sig Retten til
at udnytte Grønlands „Naturrigdomme“ — og at udbytte
Eskimoerne!

Skulde man tro Sproget i en Del af den borgerlige Presse i Danmark og Norge, maatte man mindst tro, at Krigen stod lige for Døren, og at Laust Rasmussen og Admiral Rehnitzner snarest ombord paa en af Marinens Tømmerflaader vilde begive sig mod Nord for at forsvare „vore“ Grønlændere mod de rovgriske Nordmænds skumle Anneksionsplaner.

Danmark har gennem flere hundrede Aar haft Monopol paa at tilføre Grønland Kultur, d. v. s. at paaføre Grønlænderne Syfilis og stjæle deres Skind og andet Jagtudbytte. Denne Ret er udnyttet mere skaanselsløst, end selv England har formaaet at udnytte Indien. Grønland har aarligt maattet afgive omkring 4 Millioner Kroner i Fortjeneste til Staten og det grønlandske Kompagni foruden ukontrollerede Summer, som er gaaet i nogle amerikanske Kompagnoners Lommer. Det er vist Rekord for en Kolonibefolkning paa højst 15,000 Mennesker.

Nu har efterhaanden Nordmændene „opdaget“ Grønland, — det vil sige, de har opdaget, at dels er der her nogle af Verdens rigeste Fangstfelter, dels findes der Kul, Olie og forskellige farvede Metaller — og med Erobrerens Ret melder „Broderfolket“ sig og forlanger en Bid af Stegen. Ikke med urette hævder den unge norske Imperialisme, at trods Danskernes glimrende Resultater, saa kunde disse sikkert opnaas endnu større, om Udbytningen blev sat i System og rationaliseret.

I Norge slaas paa Sværdet og tales om Okkupation. Hr. Stauning farer op som god Patriot og raaber paa Folkenes Forbund og Voldgiftsdomstolen i Haag — Grønland er vort hellige uomtvistelige Eje.

Et imperialistisk Kapløb.

Nu har den socialdemokratiske Regering i Danmark faaet overordentligt travlt for at komme den norske Anneksion i Forkøbet og ved en „Arbejdsindsats“ at bevise Onkel Mac Donald, at det er os, der maa have Ret til at stjæle Kryolit'en.

For en Uge siden afsejlede, en stor dansk Ekspedition til Østgrønland. Ved dens Afrejse opførtes af Stauning-Regeringen et enestaaende nationalt og

chauvinistisk Skuespil med Ministertaler, Salut, „Der er et yndigt ...“ og alt det der. Det var ogsaa en Flaade, der sejlede ud under Admiral Lauge Koch, det imperialistiske Danmarks Flaade til Sikring af Herredømmet over Verdens nordligste Koloni.

I Almindelighed har danske Arbejdere vist ikke stor Interesse for den grønlandske Strid — det kunde jo for saa vidt ogsaa være ligegyldigt, om Hunden æder Svinet eller omvendt. Men det der har Interesse er, at det kapitalistiske Danmark saavel som Norge intetsomhelst har at gøre i Eskimoernes Grønland. Det er deres Land, som Danmark har røvet med det tvivlsomme Adkomstbevis, at Hans Egede i sin Tid bragte Eskimoerne saavel Kristendommen som de sorte Kopper.

Hænderne væk fra Grønland! Det er Arbejdernes Stilling til det Spørgsmaal. Danmark har en glorrig Fortid som „Moderland“ for Kolonier. Under Verdenskrigen solgte den socialdemokratiske Regering Beboerne af de „vestindiske Øer“ til Dollarimperialisterne, solgte dem for 90 Millioner gode Kroner. Saa høj en Pris er vist aldrig før betalt for Negerslaver. Hvis Norge vilde byde en ordentlig Pris for de grønlandske Kolonislaver, er der vist ingen Tvivl om, at Hr. Bramsnæs slog til. Det kunde jo gøres fint; man kunde jo „officielt“ handle ikke om 15,000 Eskimoer, men f. Eks. om 15 Millioner Tons Indlandsis — pr. Kilogram maatte Prisen jo blive overkommelig.

Vi Kommuniste — og med os alle klassebevidste Arbejdere — ved jo, at det er to Sjakaler, som strides om Udplyndringsretten. Vi ved, at Grønland maa være Eskimoernes; men at den danske Imperialisme ikke i nogen Maade adskiller sig fra Englands eller Frankrigs f. Eks. Men den Dag kommer ogsaa, hvor vi gør op med vore egne Imperialister, og hvor Kolonifolket i Grønland faar sin Frihed igen.

GL. MØNT 4 KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Hilfisk Ugering

skriver den

7-8-1931

I Stedet for at lede Befolkningen, løb Regeringen bagefter i Grønlands-spørgsmaalet for at vejre Stemningen.

Den videnskabelige, østgrønlandske Humbug.

Uden Hær og Flaade — i det mindste en Hær og Flaade, som duer noget — ender Danmark med at indtage det samme Standpunkt som alle Erobringsnationer, det samme Norge praktiserer — Grønland er vort.

Men vi har desværre officielt indtaget dette Standpunkt for sent.

Regeringens Grønlandsinteresse er intet værd. Man lod fem være lige, indtil andre okkuperede Østgrønland, og da man mærkede, at det danske Folks Nationalisme ikke var helt død endnu, løb man foran Flokken for at tage Ledelsen.

I Naturtilstand vilde Høvdinge af den Art snart blive sat paa Plads, men i vor partipolitiske Tid kan Føring af den Kaliber vel nok gaa for en Tid, indtil Folket vaagner og ser, at det bliver bedraget.

Og bedraget er vi blevet efter Noder, baade med Hensyn til Nødvendigheden af et Forsvar og de danske og norske Interesser i Østgrønland.

Vor Regering paaberaaber sig nu Eneretten til Verdens største Ø uden at have foretaget sig noget som helst andet end afspærre hele denne Øs Vestkyst for privat Initiativ — selv for danske Borgere — medens disse selv forgæves har startet nogle mislykkede Ekspeditioner, der nærmest blev modarbejdet, naar det ikke var den saakaldte Videnskab, men Erhvervene, som udnyttede Landet.

I det Hele taget har der været drevet en stor videnskabelig Humbug med Østgrønland, et Forhold, vi har peget paa for Aar tilbage.

Vi har nu hørt saa meget om Østgrønlands farefulde Slæderejser, Polarnattens Gru og Rædsel, blodige Kampe med Isbjørne, Drivis og andre Naturfænomener, at det staar os langt ud af Halsen. Videnskabelige Maalinger og Gentagelser i det uendelige. Et Resultat af al denne Videnskab, der stadig gjorde visse Herrer berømte og velhavende, burde dog have været en Radiostation, der kunde rapportere Vejrliget, men da det vilde give Anledning til, at Erhvervene kunde udnytte denne Station, blev den ogsaa modarbejdet lige til et Aar tilbage, da et Blad indsamlede 2000 Kr. til en Station, medens Nordmændene i Aarevis har haft flere Radiostationer deroppe. Det kunde derfor

være interessant at sammenligne Nordmændenes Arbejde i Nordøstgrønland med de mislykkede danske Forsøg.

Lige siden 1874 har Nordmændene drevet Sælfangst i Danmarksstrædet, og i 1924 var Værdien af denne Fangst ca. 7 Mill. Kr., drevet af op mod 100 Skiibe paa 150 Brutto Tons. Disse Fartøjer kompletterer Sælfangsten ved at gaa igennem Østgrønlands Drivisbælte og fanger Hvalros, Bjørne og Ræve ved Kysten.

Lige siden 1908 har Nordmændene i stigende Antal overvintret langs Kysten netop paa de Strækninger, som Danmark hævder at have Højhedsret over.

Fangerne begyndte med at bygge to Huse, og siden er der bygget op mod 70 Huse ialt, medens Danmark har fire faldefærdige Hytter deroppe og kun har holdt disse Huse besat en Gang i 2 Aar, og nu senere over et Aar med 5 Aars Mellemrum.

Værdien af Nordmændenes Huse er mindst 150,000 Kr. Udrustningen af de mange Ekspeditioner Aar efter Aar har ret naturligt kostet mange Millioner og ogsaa mange Menneskeliv.

Ekspeditionen under Johan A. Olsen, der i 1922 byggede Myggebuststationen, forsvandt sporløst med et Tab af 7 Mand og hele Fangsten.

Naar Nordmændene saa krampagtigt holder paa deres Ret, skyldes det utvivlsomt ogsaa, at disse aarelange Overvintringer har konstateret Tilstedeværelse af Petroleumsförekomster i Frantz Josefs Fjord, og da der i Fjor blev tjent op mod 13 Mill. Kr. Brutto paa Kryolithbruddene i Ivigtut, hvilket atter gav en Afgift paa 2 Mill. Kr. til den danske Stat, er det intet Under, om Nordmændene hemmeligholder, at der ogsaa er Kryolit paa Østgrønland, ydermere da den kostbare Kryolit saa godt som kun findes i Grønland.

De to Millioner Kr. Afgift, som Kryolithselskabet betaler den danske Stat for som det eneste private Selskab at have Tilladelse til at arbejde indenfor Monopolmuren, betaler hele Grønlandsk Handelsaarlige Underskud, der betegnende nok ogsaa er 2 Mill. Kr.

Basis for det saa meget omtalte kulturelle Arbejde, vi driver paa Vestkysten, er altsaa dette arme private Selskab, der med sine 60

Kryolitarbejdere betaler Kulturarbejdet. Et Forhold, som maaske vil gøre minimal Lykke, hvis det bliver fremhævet under Haagdomstolens Procedure.

Medens Nordmændene under deres Virke kan opvise et stort Overskud, kan vi for vor Part kun opvise et stort Underskud. Det skulde være mærkeligt, om det var til Skade for Nordmændene.

Alt dette burde den danske Regering være vidende om. Det er fremhævet Gang paa Gang, og man har siddet Kravet om en effektiv dansk Besættelse af Østgrønland overhørig.

Sagen er jo ganske simpelt den, at saa længe Nordmændene arbejdede deroppe ganske stillfærdigt, mente Regeringen ikke, at den danske Befolkning interesserede sig for Sagen. Den lyttede ikke til Stemningen, for der var intet at lytte efter. Det danske Folk mente som saa, at det var Regeringens Sag at sikre os i Tide. Hvis man løber i Hælene paa Folket for at aflure dets Ønsker, saa sker det jo ogsaa, at disse Ønsker ikke kan opfyldes, naar andre Nationer er kommet os i Forkøbet, og det er netop sket her.

Nu slaar man om sig med store Ord om Haag, Danmarks soleklare Ret o. s. v., for nu er Nationalfølelsen hos det danske Folk vaagnet. Men hvad tror man, Nordmændene bryder sig om vor Deltagelse og Beklagelse over, at det norske Folk har begaaet den store Fejl at besætte Landet.

Nordmændene har kun udført det, den danske Regering burde have udført for længe siden, og vor Regering bør ikke slippe saa let fra sit Ansvar ved Veraab og Beklagelser over Nordmændene.

Vi gentager atter: Det danske Folk er ført bag Lyset med Hensyn til Forholdene paa Østgrønland, og vor Regering har udelukkende Ansvaret for den Vending, Sagerne har taget.

Imidlertid gælder det jo om stadigvæk at være lige uforknytt; medens vi afvæbner og sænker Flaget, hejser Nordmændene deres Flag.

Det sidste nye paa Afvæbningsfjanteriets Omraade er at forringe vort Forsvar med yderligere 10 Millioner Kroner for at give Pengene til Statshusmænd, der ikke kan klare sig, fordi de næsten har faaet deres Huse foræret af Staten.

Nordmændenes Handling er jo kun et Udslag af Selvtægt over for en Nation, der tror, at den kan sætte sine Erhverv paa Fode ved at spare Brandassuranceen paa Husene. Forsvaret er jo ikke andet end Landets Fredsassurancepræmie.

Danmark er blevet og bliver slet ledet i denne Sag som i saa mange andre, og enhver, som ejer blot Gnist af Nationsstolthed, maa harmes over, at det danske Folk er Prøveklud for nye Eksperimenter ligesom det russiske Folk.

Konflikten med Norge er den første Ydmygelse, og flere vil følge efter.

Kurt Koch.

"Agder Tidende" 18/6-27.

Øst-Grønland og Norge.

En dansk røst: „Vi legger ikke skjul paa, at det er vaar opriktige mening at baade historisk og erhvervsmessig sett burde Norge faa tilstaatt hele den omhandlede strekning fra Lindenovsfjorden helt op til det nordligste hjørne av Grønland“.

Det danske «Nordisk Havfiskeritidsskrift» skriver i sitt siste nummer følgende bemerkelsesverdige artikkel om Grønlandsspørsmålet:

For syv aar siden oprettet Danmark og Norge en overenskomst angaaende Øst-Grønland — strekningen fra Lindenovsfjorden (60 gr. 27 min. n. br.) til Nordosthjørnet av Grønland (81 gr. nordlig br.) dog undtatt Angmasalik distrikt — hvorved der fastsattes fri adgang for fartøier tilhørende disse nasjoner aa beseile kysten og berettiget de ombordværende personer til aa gaa i land, ta land i besiddelse samt drive jakt, fangst, fiskeri og annen virksomhet i forbindelse dermed.

De landstrekninger som her omhandles laa ubenyttet hen bortsett fra at nordmenn i en rekke av aar hadde drevet fangst utenfor kysten og i enkelte tilfelle gjort jakttokter paa tilgjengelige steder paa kysten. Omhandlede strekning blev av nordmennene betraktet som ingenmannsland, hvilket skal forstaaes saaledes at hvis norske undersaatte oprettet fangststasjoner eller andre virksomheter paa dette ubebodde omraade, saa vilde saadanne være aa betrakte som underlagt den norske høihetsrett. Straks efter at overenskomsten traadte i kraft blev der av danske privatmenn reist midler til aa oprette en koloni i bukten ved Scoresbysund bestaaende av eskimofra Angmasalik, hvilken ansett som den eneste paa hele kystom-

nordmennene mildest talt overrumplede og mistet derved i grunnen hovedfeltet hvor det kunde tenkes aa anlegge fangst- og jaktstasjoner med nogenlunde utbyttmuligheter for øie. Men derved blev ogsaa den verdifulleste del av strekningen, der omtales i overenskomsten, inndratt fra det almindelige erhvervsomraade og gled automatisk inn under det danske tillukkede omraade, hvor ingen dansk eller fremmed borger faar lov til aa nærme sig eller ennu mindre drive noget som helst erhverv.

Nordmennene maatte saa la sig nøie med kyststrekningen nordenfor Scoresbysund, hvor knapt fantes tilgjengelig plass begrunnen is største delen av aaret. Det er dog lyktes de iherdige og raske norske fangstmenn og jegere i løpet av disse faa aar aa oprette en mengde fangststasjoner langs kysten, hvor de har ment, at de fikk lov til aa være i fred, beskyttet av traktaten og deres egen regjering.

Men heri tok de feil. Nu iaar har en dansk ekspedisjon utrustet av Carlsbergfondet m. fl. med videnskabelige formaal for øie under ledelse av Lauge Koch faatt overdratt aa utøve politimyndighet paa det av nordmennene besatte erhvervsomraade, hvilket det norske ishavsraad på det kraftigste protesterer imot, og samtidig har henstillet til den norske regjering aa besvare denne utfordring med aa okkupere det omhandlede norske virkefelt under norsk overhøieth, da raadet mener, at Danmark ifølge

Hvorledes enn dette bør forstaaes, saa er den almindelige opfattelse den, at dansk høihetsrett over Grønland omfatter kun eskimokoloniene, men ikke den her omhandlede kyststrekning, og at disse foranstaltninger fra dansk side ikke kan ansees for beføiet.

Det er lett aa forstaa, at nordmennene med deres stadig voksende fangstvirksomhet og med møie anlagte stasjoner og oparbeidede drift paa den lange herreløse kyststrekning fraber sig enhver innblanding fra dansk side, som de av erfaring gaar ut fra, at ingen som helst interesse har av landet for erhvervets skyld, men kun for aa faa det avlukkert for egne og fremmede borgere som det øvrige Grønland.

Vi legger ikke skjul paa, at baade historisk og erhvervsmessig sett burde Norge faa tilstaatt hele den omhandlede strekning fra Lindenovsfjorden helt op til det nordligste hjørne av Grønland, da det har vist sig, at dette omraade ikke har og sannsynligvis aldri vil faa den minste verdi for Danmark, men derimot gi de nøisomme nordmenn en varig inntektskilde. Foruten at en saadan regulering av Ishavsomraadet kunde opfattes som en høisinnert erstatning fra Danmarks side for alt, hvad der gikk til spille for Norge under dansk styre og samtidig bidra til enighet i Norden.

Men foreløbig tales der om aa forelegge spørsmålet om høihetsretten over det norske omraade for en voldgiftsdomstol. Det er ikke umulig, at hele Grønlandsspørsmålet — hvorved vi mener den særstilling, Danmark inntar overfor den øvrige verden med hensyn til isoleringen av Grønland — ved samme leilighet blev gjort til gjenstand for en diskusjon. Og hvis reisning av spørsmålet om nordmennenes rett til det omhandlede omraade paa nord- og østkysten av Grønland bevirket at det øv-

Det danske «Nordisk Hav-
fiskeritidsskrift» skriver i
sitt siste nummer følgende
bemerkelsesverdige artikkel
om Grønlandsspørsmålet:

For syv aar siden oprettet
Danmark og Norge en overens-
komst angaaende Øst-Grønland
— strekningen fra Lindenovs-
fjorden (60 gr. 27 min. n. br.) til
Nordosthjørnet av Grønland (81
gr. nordlig br.) dog undtatt Ang-
masalik distrikt — hvorved der
fastsattes fri adgang for fartøi-
er tilhørende disse nasjoner aa
beseile kysten og berettiget de
ombordværende personer til aa
gaa i land, ta land i besiddelse
samt drive jakt, fangst, fiskeri
og annen virksomhet i forbin-
delse dermed.

De landstrekninger som her
omhandles laa ubenyttet hen
bortsett fra at nordmenn i en
rekke av aar hadde drevet fangst
utenfor kysten og i enkelte til-
felle gjort jakttokter paa tilgjen-
gelige steder paa kysten. Om-
handlede strekning blev av nord-
mennene betraktet som ingen-
maunsland, hvilket skal forstaa-
es saaledes at hvis norske under-
saatter oprettet fangststasjoner
eller andre virksomheter paa det-
te ubebodde omraade, saa vilde
saadanne være aa betrakte som
underlagt den norske høihetsrett
Straks efter at overenskomsten
traadte i kraft blev der av dan-
ske privatmenn reist midler til
aa oprette en koloni i bukten ved
Scoresbysund bestaaende av eski-
moer fra Angmasalik, hvilken
ansett som den eneste
paa hele kystom-

av dette
etter
blev

nordmennene mildest talt over-
rumplede og mistet derved i
grunnen hovedfeltet hvor det
kunde tenkes aa anlegge fangst-
og jaktstasjoner med nogenlunde
utbyttmuligheter for øie. Men
derved blev ogsaa den verdiful-
leste del av strekningen, der om-
tales i overenskomsten, inndratt
fra det almindelige erhvervs-
omraade og gled automatisk inn
under det danske tillukkede om-
raade, hvor ingen dansk eller
fremmed borger faar lov til aa
nærme sig eller ennu mindre dri-
ve noget som helst erhverv.

Nordmennene maatte saa la
sig nøie med kyststrekningen
nordenfor Scoresbysund, hvor
knappt fantes tilgjengelig plass
begrunnen is største delen av
aaret. Det er dog lyktes de iher-
dige og raske norske fangstmenn
og jegere i løpet av disse faa aar
aa oprette en mengde fangststa-
sjoner langs kysten, hvor de har
ment, at de fikk lov til aa være
i fred, beskyttet av traktaten og
deres egen regjering.

Men heri tok de feil. Nu iaar
har en dansk ekspedisjon utru-
stet av Carlsbergfondet m. fl.
med videnskabelige formaal for
øie under ledelse av Lauge Koch
faatt overdratt aa utøve politi-
myndighet paa det av nordmen-
nene besatte erhversomraade,
hvilket det norske ishavsraad på
det kraftigste protesterer imot,
og samtidig har henstillet til den
norske regjering aa besvare den-
ne utfordring med aa okkupere
det omhandlede norske virke-
felt under norsk overhøihet, da
raadet mener, at Danmark ifølge
overenskomsten ikke er beretti-
get til aa utøve nogen myndighet
overfor norske borgere paa det
omhandlede omraade.

sende fangstvirksomhet og med
møie anlagte stasjoner og opar-
beidede drift paa den lange her-
reløse kyststrekning fraber sig
enhver innblanding fra dansk si-
de, som de av erfaring gaar ut
fra, at ingen som helst interesse
har av landet for erhvervets
skyld, men kun for aa faa det
avlukket for egne og fremmede
borgere som det øvrige Grønland.

Vi legger ikke skjul paa, at
baade historisk og erhversmes-
sig sett burde Norge faa tilstaatt
hele den omhandlede strekning
fra Lindenovsfjorden helt op til
det nordligste hjørne av Grøn-
land, da det har vist sig, at det-
te omraade ikke har og sannsyn-
ligvis aldri vil faa den minste
verdi for Danmark, men derimot
gi de nøisomme nordmenn en
varig inntektskilde. Foruten at
en saadan regulering av Ishavs-
omraadet kunde opfattes som en
høisinnert erstatning fra Dan-
marks side for alt, hvad der gikk
til spille for Norge under dansk
styre og samtidig bidra til enig-
het i Norden.

Men foreløbig tales der om aa
forelegge spørsmålet om høi-
hetsretten over det norske om-
raade for en voldgiftsdomstol.
Det er ikke umulig, at hele
Grønlandsspørsmålet — hvor-
ved vi mener den særstilling,
Danmark inntar overfor den øv-
rige verden med hensyn til iso-
leringen av Grønland — ved sam-
me leilighet blev gjort til gjen-
stand for en diskusjon. Og hvis
reisning av spørsmålet om nord-
mennenes rett til det omhandlede
omraade paa nord- og østkysten
av Grønland bevirket, at det øv-
rige Grønland blev aapnet, saa
vilde derved meget være vunnet.

Sjøfarers Tidende nr. 130

8/6-31.

Et dansk blad,

**som vil gi avkald på
Øst-Grønland.**

«Nordisk havfiskeri tidsskrift»
skriver:

«Vi legger ikke skjul på, at
det er vår opriktige mening, at
både historisk og erhvervsmessig
sett burde Norge få tilstått hele
den omhandlede strekning fra
Lindenovsfjorden helt op til det
nordligste hjørne av Grønland,
da det har vist sig, at dette om-
råde ikke har og sannsynligvis
aldri vil få den minste verdi for
Danmark, men derimot gi de nøi-
somme nordmenn en varig inn-
tektskilde. Foruten at en sådan
regulering av Ishavsområdet kun-
de opfattes som en høisinnset er-
statning fra Danmarks side for
alt, hvad der gikk til spilde for
Norge under dansk styre og sam-
tidig bidra til enighet i Norden.»

Mandag 8 Juni 1931

Sjøfarers Tidende
nr 130

5 JUNI 1931

Nu har vi skændtes om Besættelsen af Østgrønland saa længe, til Folkeforbundet giver det til Nordmændene.

Det er den erhvervsmæssige Besættelse af Landet, som gælder. Ekspeditioner nu og da er ikke nok.

Diskussionen om Østgrønland har efterhaanden ført os hen til den for os ugunstige Situation, som »Kritisk Ugerevue« har advaret imod i de senere Aar.

Østgrønland var forbeholdt de Herrer, som skrev Bøger om deres Ekspeditioner og blev berømt derpaa. Naar det private Initiativ vilde besætte Landet, blev der spændt Ben for det overalt. I Østgrønland fandtes intet som helst, hævdede Ekspederterne, hverken Mineralier eller Værdier af nogen Art.

Bladet »Kritisk Ugerevue« kan tale med derom, thi vi har en Gang efter et helt Aars intensivt Arbejde og med store Udgifter planlagt en Besættelse af Landet, der var baseret paa en sund økonomisk Basis. Selv om vi havde op mod 80.000 Kr. til Raadighed, mente vi ikke det var tilstrækkeligt til at sikre Ekspeditionens stadige Forbindelse med Danmark uden at være nødt til at tigge Staten om at hente Jægerne hjem, som det er sket før.

Det er en ærlig Sag at give op, naar man formener ikke at kunne tage Ansvar for Ekspeditionen, og nogle af Jægerne fortsatte da paa egen Haand med det daarlige Resultat, vi har været Vidne til.

Medens vi saaledes har spændt Ben for hinanden og Ekspederterne endelig stabler en stor Ekspedition paa Benene for at finde de Værdier, som alle Ekspederter hævdede ikke fandtes, har Nordmændene arbejdet i det stille og efterhaanden besat Landet med op mod 60 Stationer.

Retten til Overhøjhed over et Land ligger i Besættelsen, saaledes har det været alle Dage, og rent bortset fra det stærke Udslag af norsk Nationalisme, der fordrer en officiel Besættelse af Landet straks, saaledes at Norge kommer i aaben Konflikt med Danmark, kan man ikke fragaa, at Nordmændene igennem deres aarelange Virksomhed i Grønland ogsaa har en vis moralsk Ret til Landet.

Danmarks store og som det hedder uegennyttige Arbejde for Grønland og Eskimoerne er anerkendt overalt, men det giver os ikke nogen Ret over Østgrønland.

Hvis Belgierne havde hævdet at de havde Ret til Østafrika, fordi de havde skabt en stor Koloni i Vest- og Centralafrika, var der sikkert ikke nogen som vilde have anerkendt dette Standpunkt, men det er jo næsten det samme, der foregaar, naar vi absolut kræver Overhøjhed over et Land, vi slet ikke har udnyttet erhvervsmæssigt. Det har Nordmændene derimod udført i udpræget Grad.

Danmark skal derfor ikke være saa sikker paa, at det vil faa tilkendt Overhøjhed over Østgrønland som en dansk Koloni i Fort-

sættelse af Vest- og Sydgrønland, hvis Sagen kommer for Folkeforbundet.

Da Kapt. Mikkelsen Løth for Aar tilbage foretog sin udmærkede ledede Besættelse af Scoresbysund, var Tiden inde til at have fortsat nordefter, men Landets Energi blev udtømt med denne Ekspedition, og nu har Nordmændene i det stille fortsat, hvor vi slap.

Det var ikke en ekspeditions-mæssig og kortvarig Besættelse af Landet, hvor en Række Videnskabsmænd bagefter kunde blive berømte paa at publicere eller holde Foredrag om deres Resultater. Nej, det var ganske simpelt en Masse norske Jægere, som med deres Fangstfartøjer skabte sig en kummerlig Levevej ved at arbejde langs Kysten. Enhver, som kender lidt til Grønland, vil forstaa, hvilken Energi og hvilke Afsavn og Lidelser, der ligger bag dette Arbejde.

Nu vil Danmark pludselig med en af sine sædvanlige Ekspeditioner udøve Højhedsret over Landet og give Ekspeditionen Politimyndighed over Landet, og det bliver vi tilsyneladende forarget over, at Nordmændene ikke vil finde sig i.

Det er ikke vor Hensigt at gaa imod vort Lands Interesser, det borger den Politik, Bladet har ført, stadig for, men det er ganske heldigt i dette Tilfælde at se roligt og velovervejet paa hele Sagen af Hensyn til Forholdet imellem de to Lande.

Det er ikke alene Nationalisme hos det norske Folk, som ligger bag Norges Krav, det er ogsaa berettigede Interesser, som vi maaske vil krænke, hvis der ikke lyder et fornuftigt Ord i Tide. Det tjener ikke vor Interesse til bedste kun at se ensidigt paa Forholdet.

Vi har forspildt vor store Chance grundet paa det sædvanlige Skænderi, og de mange modstridende Privatinteresser, der altid gør sig gældende, naar vi skal samles om en stor Opgave. Nu faar vi Straffen for det. Vi har det samme Forhold i det smaa. Familiestridigheder udarter altid til Tah for alle Parter, eller at andre tager Chancen, hvor Familiesammenholdet kunde have haft afgørende Betydning.

Det skulde ikke undre os, hvis Danmark mister Overhøjheden over Østgrønland, naar Folkeforbundet skal dømme os og Nordmændene imellem.

